

ΟΣΙΟΣ ΠΑΧΩΜΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

Γεννήθηκε γύρω στα 291 στην Άνω Θηβαΐδα από ειδωλολάτρες γονείς. Όταν ήταν στρατιώτης γνώρισε τον Χριστιανισμό, βαπτίστηκε κι έγινε αναχωρητής κοντά στον όνομαστό Παλάμωνα. Ο Παχώμιος είναι ο πρώτος που ίδρυσε κοινόβια. Τό πρώτο έγινε στο έρημο χωριό Ταβεννήσι. Ο νέος αυτός τρόπος άσκησης βρήκε γρήγορα πολλούς θαυμαστές. Μέσα σε 25 χρόνια δημιουργήθηκαν μία σειρά από 11 ανδρικά κοινόβια και 2 γυναικεία. Όταν το 346, θύμα ροιμού, άφησε ο Παχώμιος τον κόσμο αυτό, τό όνομά του τόσο γιά τήν αγιότητά του, όσο και γιά τό νέο θεσμό, πού δημιούργησε, ήταν ξακουστό σ' όλο τον τότε κόσμο. Γιορτάζουμε τή μνήμη του στις 15 Μαΐου.

— * — * —

Κάποτε ανέβηκε στό μοναστήρι του Παχωμίου ένας φιλόσοφος, μέ σκοπό νά μελετήσει τί λογής άνθρωποι ήταν οι μοναχοί, και ζήτησε νά δεί τον γέροντα και νά του μιλήσει. Ο Παχώμιος μή θέλοντας νά παρουσιαστεί ό ίδιος έστειλε τό μοναχό Κορνήλιο γιά ν' αντιμετωπίσει τον επισκέπτη, βέβαιος πώς ή χάρη του Θεού δέ θ' άφηνε άβροθήτο τό μαθητή του. Λέει, λοιπόν, ό φιλόσοφος στον καλόγερο· «Έχω βέβαια άκούσει πώς οι μοναχοί είσατε άνθρωποι συνετοί και διδάσκετε πράγματα σοφά, και δέν άφισβητώ τούτη τή φήμη, μά έκπλήσσομαι πού ήρθατε έδώ στον τόπο μας ν' ασκήσετε τή διδασκαλία σας, έναν τόπο όπου πλεονάζει ή σοφία κι ή σύνεση, καθώς παραδέχεται όλη ή οικουμένη». Ο Κορνήλιος του άποκρίθηκε· «Μοιάζουμε, είναι αλήθεια, μ' ανθρώπους πού ήρθαν σε μέρος έλαιοπαραγωγικό γιά νά πουλήσουν έλιές και τούτο φαίνεται άστοχο· μά είναι γνωστό πώς οι έλιές οι δικές σας χρησιμοποιούνται μόνο γιά νά βγάλουν ήάδι, όχι γιά νά συντηρούνται στην άλημη και νά φυλάγονται. Έμείς ήρθαμε νά διδάξουμε τή νέα χρήση τούτου του καρπού. Κι είμαστε τό άηάτι». Ο φιλόσοφος δέ μόρεσε νά κρύψει τό θαυμασμό του γιά τήν εύστοχη άπάντηση· χαιρέτισε διακριτικά κι έφυγε.

† Ηλία Βουλγαράκη - Κωστή Κυριακίδη

Άπό τό βιβλίο «Νερό από τήν έρημο»
Έκδοση Β': Άποστολική Διακονία.
Έκδοση Α': Ι. Μ. Αγ. Ιωάννου Προδρόμου Καρέα.

Περί τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ λόγο εὐπαρρησίαστο

Ἐπισκόπου Φαναρίου Ἀγαθαγγέλου,
Γενικοῦ Διευθυντοῦ
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Μέσα από τήν *Καينή Διαθήκη* πληροφορούμεθα ότι όταν ο Ἰησοῦς Χριστός βρισκόταν στή γῆ ανάμεσα στους ανθρώπους (Ἰω. 1,14) αντιμετώπισε πλήθος πειρασμών και δοκιμασιών, ή δέ μεγάλη και έσχατη δοκιμασία του ήταν ο «θάνατος, όν ήμελλεν αποθνήσκειν» (12,30), πού αποδεικνύει τήν άφατη άγάπη του Θεού Πατρός και του Σαρκωθέντος Λόγου του. Έκτοτε οι δοκιμασίες και οι πειρασμοί διατρέχουν τή ζωή τῆς Ἐκκλησίας και των μελών της, έτσι ώστε ή ιστορία και ή Ἐκκλησία νά βρίσκονται σε μία συνεχῆ διαδικασία πάλης μεταξύ κοσμικῆς δοκιμασίας και έν Χριστῷ μαρτυρίας αντίστοιχως.

Σήμερα, ή έννοια τῆς δοκιμασίας έχει συνδεθεί κυρίως μέ τή γραπτή ή προφορική εξέταση επί συγκεκριμένης ύλης γιά νά κριθεῖ και νά αξιολογηθεῖ ή πρόοδος των μαθητών ή φοιτητών ή άλλων υποψηφίων. Μέ τήν έννοια αυτή τῆς δοκιμασίας-τέστ άπευθύνθηκε προς τους άναγνώστες του παρόντος περιοδικού ένα μικρῆς έκτάσεως κείμενο υπό τον τίτλο «*ιεραποστολικό κουίζ*», άγνωστη λέξη στή θεολογική γλώσσα, πού δημοσιεύθηκε στό περασμένο τεύχος. Ἐπειδή δέ τό φερόμενο τούτο «κουίζ» άποβαίνει ένα παραπλανητικό και επικίνδυνο παιχνίδι τόσο γιά τον έρωτώντα όσο και γιά τους άνυποψίαστους άναγνώστες του, λαμβάνουμε τήν άφορμή, γιά νά διατυπώσουμε τίς ακόλουθες άπλές και ταπεινές σκέψεις μας, ως μία έπιβεβλημένη άπάντηση στό δῆθεν τούτο ιεραποστολικό παραπλανητικό αίνιγμα.

1. Μπορεῖ μία τοπική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία νά έπιθυμεῖ νά έχει ενεργό ρόλο στην οικουμενική άποστολή τῆς Ἐκκλησίας προς τά έθνη, άν «*συμπεριφέρεται έθνικιστικά;*» (ρωτῶ ό συντάκτης του «*ιεραποστολικού κουίζ*»).

(α) Ἐκκλησία και Εὐρώπη

Κατά τον άπόστολο Παῦλο ή Ἐκκλησία έχει ως κεφαλή τον Ἰδιο τον Χριστό και άποτελεῖ

Σώμα Χριστού (Ρωμ. 12,45· Α΄ Κορ. 12,12-27· Έφ. 1,22-23· 2,16· 4,4.12. 15-16· 5,30· Κοή. 1,18.24 κ.ά.), τό όποιο συγκροτεί ό νέος Ίσραήλ, ό καινούργιος λαός του Θεού (πρβή. Β΄ Κορ. 6,16· Γαή. 3,22-29· 6,16· Έφ. 2,12· 3,6· Τίτ. 2,4· Έβρ. 4,9· 8,10). Ύπ' αύτή τήν έννοια ή Έκκλησία είναι άγρός του Θεού και οικοδόμημα του Θεού (Α΄ Κορ. 3,9), στό όποιο όλοι οι άνθρωποι είναι καλεσμένοι νά μετάσχουν. Η δέ θεανθρώπινη φύση της Έκκλησίας υποδηλώνει τή συνέχιση του άπολυτωτικού έργου του Χριστού, ό Όποιος είναι ένωμένος μαζί της χωρίς νά ταυτίζεται στό διηνεκές.

Ός Σώμα Χριστού και έσχατολογικός λαός του Θεού ή Έκκλησία ένισχύεται από τό Άγιο Πνεύμα, μέσω της ποικιλίας των δωρεών, των λειτουργημάτων και των χαρισμάτων του. Η Έκκλησία του Χριστού ζει στην πράξη μία συνεχή Πεντηκοστή¹, καθώς «όπου ή Έκκλησία, εκεί και τό άγιο Πνεύμα, και όπου τό άγιο Πνεύμα εκεί και ή Έκκλησία και πάσα ή χάρις» κατά τήν έκφραση του άγίου Ειρηναίου². Έξέχουσα θέση μέσα στό σώμα της Έκκλησίας κατέχει ό Επίσκοπος, «ών τύπος του πατρός»³ και προεστώς στό δείπνο της Εύχαριστίας, δηλαδή της συνάξεως που όρίζει και φανερώνει τήν Έκκλησία.

Καθώς, λοιπόν, «κλήσις του άρτου» και «ευλογία του ποτηρίου» χωρίς Έπίσκοπο δέν υπάρχει, έτσι και Έπίσκοπος χωρίς Εύχαριστία. Κι όπως ή χάρις και ό άγιασμός στη ζωή

μας πηγάζουν από τή μετοχή μας στην Εύχαριστία, έτσι και ή ύπαρξη του Έπισκόπου άποκτά ρόλο ζωοποιό και ανακαινιστικό στον τρόπο ύπαρξέως μας. Από τους άποστολικούς χρόνους, όπως τονίζει ό ιερομάρτυς Ίγνάτιος ό Θεοφόρος, ή Έκκλησία διακρίνεται για τήν επισκοποκεντρικότητά της, όχι για τον επισκοπομονισμό της, καθώς ό κάθε Έπίσκοπος είναι τό κέντρο ένότητας κάθε τοπικής Έκκλησίας. Γράφει χαρακτηριστικά για τους Έπισκόπους ό Ίππόλυτος Ρώμης: «Διάδοχοι [των Άποστόλων] τυγχάνοντες της τε αύτης χάριτος μετέχοντες άρχιερατείας τε και διδασκαλίας και φρουροί της έκκλησίας ηηολογισμένοι»⁴. Μέ τό χάρισμα αυτό του Έπισκόπου νά τελει τό δείπνο της Εύχαριστίας και νά προΐσταται ως ζωντανή εικόνα του Χριστού στη μυστηριακή ζωή της Έκκλησίας, έπονται και τά λοιπά έκκλησιαστικά λειτουργήματά του, νά διοικεί και νά καθοδηγεί και νά διδάσκει τό ποίμνιό του.

Άς έλθουμε, όμως, σ' ένα άλλο ζήτημα, που τά τελευταία χρόνια κατά καιρούς διατυπώνεται: Δύναται ό Έπίσκοπος νά όμιλεί περί προβλημάτων της καθημερινότητας ή περί θεμάτων ένθικών; Η άπάντηση δίδεται από τήν ιστορία.

Άναρωτιέται, λοιπόν, κάθε πιστός: Η προσφορά των έκκλησιαστικών προσωπικοτήτων στον άγώνα του Γένους, από τους άρχαιότερους χρόνους μέχρι σήμερα, άποτελεί «συμπεριφορά ένθικιστική»; Τό πλήθος των Ίεραρχών, οι όποιοι, πέρα του ποιμαντικού τους έργου, επέδειξαν ένθική δραστηριότητα και κατά τους νεωτέρους χρόνους –χωρίς νά έγκαλούνται για πολιτική δραστηριότητα–, στον Μακεδονικό άγώνα, στό Βορειοηπειρωτικό ζήτημα, στη

⁴ ΙΠΠΟΛΥΤΟΥ ΡΩΜΗΣ, Κατά πασών αίρέσεων έλεγχος, βιβλίον Α΄. ΡΓ 16, 3020c. ΒΕΠΕΣ 5 (1955), 199, 1719.

Μικρασιατική καταστροφή και στην πρόσφατη περίοδο του ένθικου μας βίου, «συμπεριφέρθηκαν ένθικιστικά»; Ένδεικτικώς, οι Ίεράρχες Γερμανός Καραβαγγέλης, ό Γρεβενών Αίμιλιανός, ό Κορυτσάς Φώτιος, ό Δρυϊνουπόλεως και ακολουθώντας Ίωαννίνων και Άρχιεπίσκοπος Άθηνών Σπυρίδων, ό Δράμας και μετέπειτα Σμύρνης Χρυσόστομος, ό από Τραπεζούντος Άρχιεπίσκοπος Άθηνών Χρύσανθος και ό διάδοχός του Δαμασκηνός, όλοι αυτοί και έτεροι άλλοι έσκέποντο «ένθικιστικά»;

Στόν συλλογικό τόμο «Μνήμες και Μαρτυρίες από τό '40 και τήν Κατοχή – Η προσφορά της Έκκλησίας τό 1940-1944» ό Άρχιεπίσκοπος Άθηνών προλογίζοντας έσημείωνε: «Οί σελίδες που ακολουθούν μιλοούν για τήν Άντίσταση της Έκκλησίας, για τό αίμα της Μνήμης, τό πιο καθαρό αίμα της ένθικότητάς μας, και ύποστασιάζουν τήν δική μας καθημερινή αντίσταση μπροστά στό ψεύδος, τήν ηησοσύνη, τήν μικροψυχία και τήν διαστροφή» (σελ. 14).

Και ό συντάκτης του «ιεραποστολικού κουίζ» “έγκαλει” τήν Έκκλησία, διότι εξέφρασε τό αυτονόητο, ή μάλλον υπενθύμισε τήν πρό διετίας δήλωση του Προέδρου της Συντακτικής Έπιτροπής της περιλάλητης «Συνταγματικής Συνθήκης» Ζισκάρ ντ' Έσταίν, ό όποιος έδήλωσε ότι «ή Τουρκία δέν είναι ευρωπαϊκή χώρα και μέ τήν ένταξη της θά επέλθει τό τέλος της Ε.Ε.» (βή. Άντ. Κουνάδη, «Τό μέλλον της Εύρώπης», Εύθύνη 404/1995, σελ. 377-379). “Η μήπως ηησομονούν, ως άλλοι ηωτοφάγοι, τήν άκρογωνιαία ένθια ότι ή Εύρώπη πλάστηκε και θεμελιώθηκε πάνω στον άρχαιοένθικό στοχασμό, στη ρωμαϊκή κρατική συγκρότηση και μέ τήν ψυχή του Χριστιανισμού; Είναι δυνατό νά ύπάρξει σώμα χωρίς ψυχή;

Όστόσο, χαρακτηριστικό του «αίρετικώς σκέπτεσθαι» είναι ή άποκοπή και άπολυτοποίηση

φράσεων ή άπόψεων. Άς άναφέρουμε, λοιπόν, δύο σημεία που παραηληντικά άποσιωπούνται: (α) Μέ δήλωσή της ή Όρθόδοξη Έκκλησία της Έλλάδος σχετικά μέ τό μέλλον της Εύρώπης τονίζει ότι «έχει ήδη καταδικάσει έπισήμως (1872) και καταδικάζει συνεχώς κάθε άκραία έκφραση ένθικισμού, ένθοφυλητισμού, ρατσισμού και κάθε μορφή φονταμενταλισμού και άναζητεί τήν ένότητα... μέ τήν έπίδειξη σεβασμού προς τον ηηοϋτο της πολιτισμικής ηηλυμορφίας των ηηών» (Κων. Ζορμπά, Εύρώπη - Θρησκεία - Πολιτισμός, έκδ. Άποστολικής Διακονίας, Άθήνα 2003, σελ. 220). (β) Είς έπίρρωση αυτού, ό Μακ. Άρχιεπίσκοπος διακηρύσσει ότι «άλίμονον εάν έν όνόματι του ηηλιτισμού μας διώξουμε ή καταπίεσουμε τους ηηουσημένους ηηίτες, άλίμονον εάν άρνηθοϋμε τήν ένταξη στην Ένωση της Άλβανίας ή της Βοσνίας. Έμείς οι ίδιοι οι Χριστιανοί έχουμε τήν ύποχρέωση νά μη έπιτρέψουμε τή δημιουργία ενός ηηιτιστικού ένθικισμού. Άλλά έμείς οι ίδιοι έχουμε έπίσης τήν ύποχρέωση και τήν ευθύνη νά κρατήσουμε όρθια τήν αυτοσυνειδησία της Εύρώπης, τήν ταυτότητά της ως ηηιτιστικής όντότητας» (Άρχιεπ. Άθηνών Χριστοδούλου, «Η παρουσία της Έκκλησίας στον όρίζοντα της Εύρώπης», στό έργο του Η ψυχή της Εύρώπης, έκδ. Άθηνηγγύη, Άθήνα 2004, σελ. 59-60).

Άν ή Έκκλησία μας συμπεριφερόταν ένθικιστικά δέν θά βοηθοϋσε τους ηηηγέντες και πάσχοντες άδελφούς μας από τό τσουνάμι. Και αυτό τό έπραξε χωρίς καμία διάκριση ένθοφυλητική ή θρησκευτική.

2. Μπορεί μία τοπική Όρθόδοξη Έκκλησία νά έπιθυμεί νά έχει ένεργό ρόλο στην οικουμενική άποστολή της Έκκλησίας προς τά ένθνη, αν «δέν σέβεται τήν κανονικότητα στις σχέσεις μέ τίς άλλες τοπικές Έκκλησίες και τά Πατριαρχεία;» (ρωτā ό συντάκτης του «ιεραποστολικού κουίζ»).

(β) *Ἐκκλησιαστική κανονικότητα*

Γιά τὰ ζητήματα αὐτά δύναται κανείς νά ἀναπτύξει πλείστα ὄσα, προσεγγίζοντάς τα ἀπό πολλῆς ὄψεως καί διαφορετική προοπτική. **Ὅσον ἀφορᾷ στό ζήτημα τῆς κανονικότητος τῆς Ἐκκλησίας μας ἔναντι τῶν ἁλλῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ὀφείλουμε νά εἴμαστε ἰδιαίτερα ὑπερήφανοι, καθὼς μέ πνεῦμα ἀνεπιτήδευτης ἀγάπης ἡ Ἑλληδική Ἐκκλησία στρέφεται καί ἀγκαλιάζει νοερά ὅλες τίς ἁλλῆλες σεβάσιμες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες καί τούς σεπτούς Προκαθημένους αὐτῶν. Τόσο τὰ παλαίφατα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, ὅσο καί τίς ἐμπερίστατες Ἐκκλησίες τοῦ βορρᾶ, μέ τίς ὁποῖες τή συνδέουν πολλυχρόνιοι πνευματικοί δεσμοί κοινῆς πίστεως καί κοινῶν ἀγῶνων.**

Συνεπῶς, νά μή βιαζόμαστε νά ρίψουμε τόν λίθο τοῦ ἀναθέματος ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καθὼς ὅλοι ὀφείλουμε νά γνωρίζουμε ὅτι «ὁ ἐκάστοτε Ἀρχιεπίσκοπος εἶναι ὁ πρῶτος ὑπεύθυνος, ὁ πρῶτος ἀχθοφόρος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ πρώτη συνισταμένη τῶν δυνάμεων τῆς Ἱεραρχίας, ὁ πρῶτος συνδεκτικός κρίκος ὄλων, ὁ πρῶτος ἐγγυητής τῶν κανονικῶν θεσμίων, ὁ πρῶτος φορεὺς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος, ὁ πρῶτος ὑπόλογος γιά τήν πορεία τοῦ σκάφους τῆς Ἐκκλησίας, ὁ πρῶτος Σταυροφόρος, ὁ πρῶτος ἐπικρινόμενος. Πρῶτος αὐτός πρωτοστατεῖ στή φανέρωση τοῦ δυναμικοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας καί στήν ἀδιάλειπτη διακονία τοῦ λόγου τῆς Ἀληθείας. Ἡ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων πλαισιώνει τόν Πρῶτον καί μαζί του ἀποφασίζει δι' ὅλα ὄσα ἀναφέρονται στήν πορεία τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκκλησία χωρίς Πρῶτον εἶναι κανονικό ἔκτρωμα» (Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου, Λόγος εὐθύνης, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήναι 2000, σελ. 24).

Ἀναρωτήθηκε ὁ συντάκτης τοῦ «κουίζ» πόσοι Ἑλληνοὶ κληρικοί διακονοῦν στήν ἱεραποστολή, στά Πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα, μέ

εὐλογία τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου καί τήν ἐγκριση τῆς ἀποσπάσεώς τους ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο; Πόσες ὑποτροφίες δίδονται ἐτησίως σέ ἀδελφούς μας ἀπό ἁλλῆλες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες; Καί ἄλλα πολλὰ.....

3. Μπορεῖ μιά τοπική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία νά ἐπιθυμεῖ νά ἔχει ἐνεργό ρόλο στήν οἰκουμένη ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ ἔθνη, ἂν «*νομίζει πὼς εἶναι δυνατὴ κοινὴ ἀποστολικὴ μαρτυρία, σέ συνεργασία μέ αἱρετικὲς ὁμολογίες;*» (ρωτᾷ ὁ συντάκτης τοῦ «ἱεραποστολικοῦ κουίζ»).

(γ) *Ἐκκλησιαστικὴ μαρτυρία*

Ἐπερᾶσθε σέ ἓνα ἄλλο ζήτημα –γιά πολλοὺς ἀκανθῶδες καί ὡς ἐκ τούτου παραμερισμένο στήν ἄκρη– πού σχετίζεται μέ τή στάση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῶν ἐν γένει χριστιανικῶν ἢ μὴ ὁμολογιῶν. Μέχρι τώρα ἔχει καταστῆ σαφές ὅτι ἡ καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας δέν βιώνεται μόνον ὡς μιά ἐσωτερικὴ πνευματικὴ αὐτοσυνειδησία καθολικότητας στά ὅρια τῆς Εὐχαριστιακῆς συνάξεως, ἀλλὰ καί στόν δυναμισμό τῆς ἱεραποστολῆς. Ὅταν ὁ Ἀποστολὸς ὁμιλεῖ περὶ Ἐκκλησίας ὡς ἀγροῦ καί οἰκοδομήματος τοῦ Θεοῦ, δέν ἀναφέρεται σέ μιά ὀρισμένη ἐλίτε, ἀλλὰ στήν πρόσληψη καί τόν ἐξαγιασμό τοῦ σύμπαντος κόσμου, καθὼς οἱ πάντες εἶναι προσκεκλημένοι στό δεῖπνο τῆς Βασιλείας.

Ἡ πρόθεση τῆς Ἑλληδικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου εἶναι γνωστὴ ἤδη ἀπὸ τή θέση πού διατύπωσε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας (1999), ἡ ὁποία καί τήν ἀποδέχτηκε. Ἀρκεῖ, λοιπόν, ἐδῶ κάποια σημεῖα νά ἐπαναλάβουμε: **«Δέν εἴμεθα ὑπὲρ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ πού “μεταίρει ὅρια αἰῶνια ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες”**. Καί δέν θυσιάζουμε στό βωμὸ τῶν διεκκλησιαστικῶν σχέσεων τήν πάντιμο Ὁρθοδοξίαν μας καί τήν ἐσωτερικὴ μας ἐνότητα, οὔτε καίομε

ἡλιβανωτὸν εἰς τόν συγκρητισμὸν καί τήν σχετικότητα. Μέ συγκεκριμένες ἀποφάσεις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καθορίσθηκε ἡ στάση τῆς Ἐκκλησίας μας ἔναντι τῶν Ἀντιαλληλικῶν, καί ἐδόθησαν συγκεκριμένες ὁδηγίες πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους σέ συνέδρια καί διαλόγους νά ἐκφράζουν τήν ὀρθόδοξη αὐτοσυνειδησία, νά μὴ μετέχουν σέ οἰκουμενικὲς συμπροσευχές καί νά θέτουν φρένο στόν οἰκουμενιστικὸ κατήφορο. Παραλληλῶς βέβαια δέν ἀποχωροῦμε ἀπὸ τὸ ΠΣΕ [δηλαδή τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν] οὔτε ἐπιδιώκουμε τήν αὐτοαπομόνωσή μας. (...) Πορευόμαστε μέ πλήρη αὐτοσυνειδησία πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους, συνομιλοῦμεν μέ αὐτοὺς καί δίδομε τήν ὀρθόδοξη μαρτυρία μας παντοῦ καί πάντοτε» (Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου, *Λόγος εὐθύνης*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήναι 2000, σελ. 141).

Στό σημεῖο αὐτὸ καί πρὸς ἀποφυγὴν κάθε τυχόν παρεξηγήσεως ἀξίζει νά ἀναφέρω πάλι ἓνα σχετικὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ ὁμιλία πού ἐκφώνησε ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος στή Συρία (2003) μέ θέμα τίς διαχριστιανικὲς σχέσεις: «Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὀφείλω νά σᾶς πῶ ὅτι ὡς Ἐκκλησία ἀπορρίπτουμε τὴ “θεωρία τῶν κλάδων”, δηλαδή τὸ ὅτι κάθε ὁμολογία δέν διαθέτει παρά μιά μερικὴ ἀλήθεια, ἐνῶ τὸ ἄθροισμα τῶν ἀληθειῶν αὐτῶν ἀποτελεῖ τὸ ἀληθινὸ Εὐαγγέλιον. Στήν Ἐκκλησία μας ὑπάρχει ἡ πεποίθησις ὅτι Αὐτὴ διαθέτει ὅλη τὴν πληρότητα τῆς Ἀποκαλύψεως καί πὼς ἡ θεωρία τῶν κλάδων προωθεῖ τὸν καταταμαχισμό τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπ' ἀπειρον, ὀδηγώντας τελικὰ σέ ἓναν χριστιανισμό χωρὶς Ἐκκλησία» (βλ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χριστοδοῦλου, «Οἱ διαχριστιανικὲς σχέσεις», καθὼς καί τὴν ἕτερη ὁμιλία του «Ὁρθόδοξη Θεολογία καί τὸ μέλλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Διαλόγου – Προβλήματα καί προοπτικὲς», εὐρισκόμενες στήν ιστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, www.ecclesia.gr).

Ἐπερᾶσθε, τώρα, εἰδικότερα στό ζήτημα σχετικὰ μέ τὸ 13^ο Συνέδριον τῆς Ἐπιτροπῆς Παγκόσμιας Ἱεραποστολῆς καί Εὐαγγελισμοῦ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, πού πραγματοποιήθηκε στήν Ἀθήνα (9-16.5.2005) φιλοξενούμενο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Ὅταν γίνεται λόγος γιά τέτοια ἱεραποστολικά Συνέδρια, ὁ νοῦς τοῦ καθενὸς μας πηγαίνει ἐξ ἀρχῆς στό πρόσωπο τοῦ νῦν Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου, ὁ ὁποῖος συμμετεῖχε ἐπὶ σειράν ἐτῶν ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στή διεκκλησιαστικὴ κίνηση, γνώριζε ἀπὸ κοντὰ τίς ἱεραποστολικὲς προσπάθειες τῶν ἁλλῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπληροφορεῖτο γιά τίς νεότερες ἱεραποστολικὲς ἐξελίξεις, μετεῖχε στίς Συνελεύσεις Παγκόσμιας Ἱεραποστολῆς καί Εὐαγγελισμοῦ, ἐπίστευε στόν καθοριστικὸ ρόλο τῆς ὀρθόδοξης συμμετοχῆς καί ἐδειχνε πάντοτε ἐντονο προσωπικὸ ἐνδιαφέρον γιά τὴν διαμόρφωση πανορθόδοξης συνειδητοῦ ἱεραποστολῆς ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς οἰκουμενικότητας τῆς Ὁρθοδοξίας (βλ. ἐνδεικτικὰ, τὸ ἔργο του *Παγκοσμιότητα καί Ὁρθοδοξία. Μελητήματα ὀρθοδόξου προβληματισμοῦ*, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 2000).

Σέ ἓνα τέτοιο Συνέδριον μετεῖχε καί ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, κατὰ τὸ ὁποῖο τὸ ΠΣΕ ἔδωσε τὴν τιμὴν στόν ὀρθόδοξο Ἱεράρχην νά ἐκφωνήσει τὴν ἐναρκτήρια ὁμιλία, πού εἶχε ὡς θέμα *«Ἱεραποστολή καί διάδοσις τοῦ Εὐαγγελικοῦ Λόγου»*. Ἐκεῖ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, μεταξύ ἁλλῶν, ἐτόνισε: «Ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ ὁποία ἱστορικῶς ἐγεννήθη ἀκριβῶς ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ Ἀποστολικοῦ κηρύγματος, παραμένει μέχρι καί σήμερα προσηλωμένη εἰς τὴν βαθιὰ τῆς δέσμευσις πρὸς τὴν μαρτυρία καί τὴν διάδοσις τοῦ Εὐαγγελικοῦ Λόγου, μέ ἔμφασις στήν ἴδια ἐκείνη διάστασις πού τονίσθηκε ἀπὸ τὸν Ἀποστολὸν Παῦλον εἰς τὴν ἱστορικὴν του ὁμιλία πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου

(Πράξ. 17,23-31), δηλαδή στην Ἀνάσταση. Ἡ ἀποστολή μας, ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀποστολή εὐαγγελισμοῦ τοῦ κόσμου ὅλου, ἐν τῷ πνεύματι τῆς προσεχοῦς ἑορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς, ἀρχίζει ἀπό τὴν Θείαν Λειτουργίαν μας, τὴν Εὐχαριστιακὴ Σύναξη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου μας, τὸ ὄντολογικὸ καὶ ὑπαρξιακὸ αὐτὸ θεμέλιο τῆς «ἐν ἡμῖν ἐλπίδος» (Α΄ Πέτρ. 3,15), ἐπανασυντελεῖται δοξολογικῶς κάθε Κυριακὴ καὶ σὲ κάθε ἄλλη εὐκαιρία, καὶ καθίσταται ἔτσι, κατὰ τὴν παράδοσή μας, τὸ ἐφαπτήριο διὰ τὴν ἀποστολὴν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης».

Θὰ κλείσουμε, ὅμως, τὸ παρὸν ζήτημα, ἀναφέροντας τρία χαρακτηριστικὰ σημεῖα: (α) Ἡ συμμετοχὴ σὲ ἱεραποστολικά Συνέδρια ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποτελεῖ ἔκφραση διαθέσεως καταλληλῆς καὶ ἐκδήλωση τῆς κατὰ Χριστὸν ἀγάπης, ἡ ὁποία «δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρει τὴν ἀπώλεια κανενός», ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν πρέπει νὰ παραθεωροῦνται τὰ θεολογικὰ κριτήρια ἐπὶ τῆς ἐκκλησιολογίας, τῆς ἑσχατολογίας, τῆς τριαδολογίας κ.ἄ. (βλ. Θαν. Παπαθανασίου, «Διεθνὲς Συνέδριο γιὰ τὴν Ἱεραποστολή», Σύναξη 93/2005, σελ. 107-109). (β) Ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ πράξη διαπιστώνουμε ὅτι ἀκόμη καὶ ὁ Ἅγιος Μάρκος Ἐφέσου ὁ Εὐγενικός, ὁ μέγας ἀγωνιστὴς γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς ὀρθόδοξης διδασκαλίας, «κατὰ τὴ διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου Φερράρας - Φλωρεντίας (1438-1439) παρευρίσκετο σὲ κοινὴν προσευχὴν τῶν διαλεγόμενων πλευρῶν, Ὁρθοδόξων καὶ Λατίνων» (Θεοδ. Γιάγκου, «Ἡ συμπροσευχὴ μὲ τοὺς ἑτεροδόξους», στὸν τόμο *Ὁρθόδοξη θεολογία*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, σελ. 153). (γ) Κατὰ τὸν μεγάλου θεολόγου τοῦ 20^{οῦ} αἰῶνα Π. Εὐδοκίμωφ, τὸ ἀποστολικὸ κάλεσμα εἶναι «νὰ ἐξέλθωμε "ἐξω τῆς παρεμβολῆς"», δηλαδή «μᾶς καλεῖ νὰ βγοῦμε ἐξω ἀπὸ τὴν ἱστορία, ἐξω ἀπὸ τίς καθαρὰ ἱστορικὲς κατηγορίες τῆς, γιὰ

νὰ ξαναβροῦμε τὴν "αἰώνια σκέψη", ὥστε νὰ συλλάβουμε τὸ ἔσχατο νόημα τῆς ἀρχιερατικῆς προσευχῆς τοῦ Χριστοῦ». Κι αὐτὸ σημαίνει «ὄχι μία ἔνδεια πού θὰ γύρευε ἕνα συμπλήρωμα πίστεως, ἀλλὰ ἡ περίσσεια τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸ ξεχειλίσμα τῆς Ὁρθοδόξιας, εἶναι πού ὠθεῖ ἐπιτακτικὰ ἐμᾶς τοὺς ὀρθοδόξους» (*Ἡ Ὁρθοδοξία*, ἐκδ. Ρηγόπουλου, Θεσ/νίκη 1972, σελ. 454, 455).

Τέλος, γιὰ τόσο σημαντικὰ θέματα δὲν μποροῦμε νὰ ὁμιλοῦμε ἀόριστα καὶ παραπληντικὰ, προσπαθώντας «τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν», ἀλλὰ μετὰ λόγου καὶ γνώσεως.

4. Μπορεῖ μιά τοπικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία νὰ ἐπιθυμῆ νὰ ἔχει ἐνεργὸ ρόλο στὴν οἰκουμηνικὴ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ ἔθνη, ἂν «*φιμῶναι τὸν ἐλευθερο ἀλλὰ καὶ βαθύ θεολογικὸ λόγον τῶν πλείον ἀξιολόγων καὶ ἀξιοσεβάστων κληρικῶν τῆς;*» (ρωτᾷ ὁ συντάκτης τοῦ «ἱεραποστολικοῦ κουίζ»).

(δ) Ἐκκλησιαστικά πρόσωπα

Μέσα στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐνσαρκώνεται ἡ χαρισματικὴ ἐνότητα τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ὁμολογοῦν καὶ μαρτυροῦν τὸ μυστήριον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς χάριτος (Ἰω. 1,17) μέσα στὸν «κόσμον τοῦτον», πού «ὄλιος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (Α΄ Ἰω. 5,19). Ἀπώτερος σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς τῶν φορέων τῆς ἀληθείας παραμένει πάντοτε ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου, δηλαδή ταυτόσημος μὲ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμον. «Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν» (Ἰω. 3,16), δηλαδή ἡ ἀποστολὴ τοῦ Υἱοῦ ἀποβλέπει στό νὰ σωθεῖ, νὰ γνωρίσει, νὰ πιστέψει, τουτέστιν νὰ ἔχει ζωὴ, κάθε ἕνας πού πιστεύει στό πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Συνεπῶς, ἡ λειτουργία τῶν ἐκκλησιαστικῶν προσώπων ὀφείλει νὰ ἔχει σωτηριολογικὴ προοπτικὴ γιὰ τὸν κόσμον, ὅπως ἀ-

κριβῶς διατυπώνεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἰησοῦ κατὰ τὴν ἀποχαιρετιστήρια ὁμιλία του μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ φράση «ἵνα γινῶ ὁ κόσμος» (Ἰω. 14,31), τὴν ὁποία ἐπαναλαμβάνει κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴν του προσευχὴν, «ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος» (17,23). Αὐτὸ συμπληρῶνεται ἀπὸ τὴ φράση τοῦ Ἰδίου «ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ» (στ. 21), πού ἀποτελεῖ σχεδὸν ταυτόσημο αἴτημα μὲ τὸ ἀρχικό, δηλαδή γνώση τῆς ἀποστολῆς του καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Πατρὸς καὶ πίστη στὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὸ σωτήριο ἔργο Του.

Ἦν' αὐτὴ τὴν ἐννοια ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀναγνωρίζει ἕτερον «βαθύ θεολογικὸ λόγον» οὔτε κάνει διακρίσεις τῶν μελῶν τοῦ σώματος τῆς σὲ «πλέον ἀξιόλογα καὶ ἀξιοσεβάστα». Ἐναντι αὐτῆς τῆς κοσμικῆς διακρίσεως, ἡ Ἐκκλησία ἀντιτάσσει τὴ χαρισματικὴ ἐνότητα τῶν μελῶν τῆς ἐντὸς τῆς Εὐχαριστιακῆς συνάξεως, ἡ ὁποία μόνη δύναται νὰ πείσει τὸν κόσμον περὶ τῆς θείας προελεύσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς. Κάθε φορὰ πού διασπᾶται αὐτὴ ἡ ἐνότητα, εἶναι σάν ἡ Ἐκκλησία νὰ προδίδει τὸν ἑσχατολογικὸ καὶ ὑπερκόσμιο χαρακτήρα τῆς.

Ἔτσι, «**ἠθικὴ-ἀντικειμενικὴ ἀξιολόγηση τῶν ἀτόμων, "ἐνάρετοι" χριστιανοὶ καὶ "ἁμαρτωλοὶ" χριστιανοὶ, ζηλωτὲς καὶ χλιαροὶ, συντηρητικοὶ καὶ φιλελεύθεροι» συνιστοῦν ἔκπτωση καὶ ἐκκοσμίκευση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ὑποκατάσταση τοῦ φρονήματος καὶ τοῦ ἠθους τῆς Ἐκκλησίας,** ἡ ὁποία ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματά τῆς ἀναγνώρισε –σὲ πνευματικὸ ἐπίπεδο– τὸ πρωτεῖο τῆς ἀληθείας, δηλαδή τὸ προβάδισμα πού ἔχουν οἱ ζωντανοὶ φορεῖς τῆς παραδόσεως, οἱ ὁποῖοι διεισδύουν στὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, ζοῦν ἐν αὐτῇ καὶ τὴ μεταδίδουν μὲ τὴ διδασκαλία καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν βιοτή τους.

Ἐπομένως, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι κατ' ἐξοχὴν προφητικὴ, ἀποστολικὴ καὶ πατερική. Οἱ Προφῆτες, οἱ Ἀπόστολοι καὶ κατόπι

οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν τοὺς γνήσιους φορεῖς τῆς παραδόσεως, κατέχουν τὸ πρωτεῖο τῆς ἀληθείας καὶ συνιστοῦν ἐν τέλει τὸ κριτήριο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀρθοδόξιας. Οἱ Προφῆτες ὡς εἶδον καὶ προεφήτευσαν τὸν Χριστό, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἔζησαν τὸν Χριστό καὶ ἐδίδαξαν περὶ Αὐτοῦ καὶ οἱ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι ὡς ἐδογματίσαν καὶ ἐκήρυξαν τὸν Χριστό⁵. Μὲ τὸ νὰ ἔχουν φωτισεῖ μὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καθίστανται πνευματοφόροι, δηλαδή εἶναι καὶ νοοῦνται ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἀληθῶς πνευματικοὶ ἄνθρωποι, κι ὄχι οἱ κατὰ τὰ κριτήρια τοῦ κόσμου "πνευματικοί", οἱ καυχώμενοι γιὰ τίς πολλὰ καὶ ὑψηλὰ περγαμνὲς καὶ τὰ πολύστηλα δημοσιεύματά τους.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι χρήσιμο νὰ ἀναφέρουμε τὴ θέση πού ἐκφράζει ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος, ἐπίσκοπος Σαλαμίνας Κύπρου, καθὼς σχολιάζει τὸ χωρίο Β΄ Κορ. 4,5: «Οὐ κηρύσσουσιν ἑαυτοὺς οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον. Διὸ οὐκ ἔνι αἴρεσις οὐδέ Ἐκκλησία εἰς ὄνομα Ἀποστόλων ἀνηγορευμένη. Οὐδέποτε γὰρ ἠκούσαμεν ἢ Πετρίους ἢ Παυλίους ἢ Βαρθολομαίους ἢ Θαδδαίους, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς ἐν κήρυγμα πάντων τῶν Ἀποστόλων, οὐκ αὐτοὺς κηρύσσον ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον. Διὸ καὶ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας οἱ πάντες ἐπέθεντο, οὐκ ἑαυτῶν ἀλλὰ τοῦ Κυρίου αὐτῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ Ἀντιοχείας ἀρξαμένων Χριστιανῶν καλεῖσθαι· ὅπερ ἐστὶν ἡ μόνη Καθολικὴ Ἐκκλησία, οὐκ ἄλλο τι ἔχουσα <ὄνομα> ἀλλὰ Χριστοῦ, Χριστιανῶν οὔσα Ἐκκλησία, οὐ Χριστῶν ἀλλὰ Χριστιανῶν, τοῦ μὲν ἐνός ὑπάρχοντος, τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ ἐνός Χριστιανῶν καλουμένων»⁶.

⁵ Βλ. Συνοδικὸν τῆς Ἁγίας καὶ Οἰκουμηνικῆς Ζ' Συνόδου ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας.

⁶ ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ, *Πανάριον, Βιβλίον Α΄, Κατὰ Μαρκωνιστῶν*. PG 41, 800d-801a. ΒΕΠΕΣ 75 (1997), 157, 23 - 158, 1.

Ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐντός τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀκόμη δηλωτικόν τῆς ἐλευθερίας. Ὡς ἐτσι, ὅταν ὁ θεῖος Παῦλος ὁμιλεῖ γιά τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, γράφει τό ἐξῆς χαρακτηριστικό: «Διαιρέσεις δέ χαρισμάτων εἰσὶ, τό δέ αὐτό Πνεῦμα» (Α΄ Κορ. 12,4). Αὐτό σημαίνει ὅτι στόν ἐκκλησιαστικό χῶρο δέν ἐπικρατεῖ ἰσοπέδωση τῆς ποικιλίας τῶν ἀνθρώπων, ἀκαμψία καί ὁμοιομορφία τῶν πάντων, ἀλλήλα ἐλευθερία καί ποικιλία χαρισμάτων, ὅπως συμβαίνει μέ τὰ πρόσωπα τῶν Ἁγίων, τῶν θεουμένων, οἱ ὁποῖοι μέσα ἀπό ἀνόμοιους δρόμους καί διατυπώνοντας ἐνίοτε διαφορετικές ἐρμηνευτικές ἀπόψεις ἐπί βιβλικῶν χωρίων ζοῦν, αὐθεντικῶς τήν ἐν Χριστῷ κοινωνία καί τή δωρεά τοῦ Πνεύματος.

5. Μπορεῖ μιά τοπική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία νά ἐπιθυμεῖ νά ἔχει ἐνεργό ρόλο στήν οἰκουμηνική ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας πρός τὰ ἔθνη, ἄν «ἀποφασίζει μονομερῶς σέ θέματα δογματικά ἀγνοώντας τόν πανορθόδοξο τρόπο λήψεως ἀποφάσεων παρομοίας ὑφῆς θεμάτων (π.χ. δωρεά ὀργάνων. ;» (ρωτᾷ ὁ συντάκτης τοῦ «ἱεραποστολικοῦ κουίζ»).

(ε) Ἐκκλησία καί βιοθική

Ἡ ζωοποίηση καί ἡ καινοποίηση τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδή ἡ χριστοποίηση τοῦ «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» δημιουργηθέντος ἀνθρώπου (Γεν. 1,26), εἶναι πάντοτε καρπός καί δωρεά τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὀρθόδοξη ἀνθρωπολογία εἶναι κατ' οὐσίαν χριστολογική ἀνθρωπολογία, καθὼς ἡ περί ἀνθρώπου διδασκαλία ἀποκαλύπτει τόσο τόν χριστολογικό της χαρακτήρα καί τόν χριστολογικό της προορισμό.

Ἐπι αὐτό τό πρῶτο ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά ἀφήσει ἀνεπηρέαστη τήν πράξη τῆς ζωῆς, τήν ἱστορική σάρκωση τῆς ἀλήθειας. Δέν μπορεῖ νά περιοριστεῖ μόνο στό τελειουργικό

μέρος τοῦ μυστηρίου, ἀλλήλα καλεῖται νά λειτουργήσει αὐτό τό μυστήριο σέ κάθε ἐκδήλωση καί πτυχή τοῦ ἀνθρώπινου βίου. Μέ ἄλλα λόγια, ἡ Ὁρθόδοξία δέν ἐξαντλεῖ τό ἐνδιαφέρον της στούς ἱατρειτικούς τύπους καί τά ἐξωτερικά σχήματα, ἀλλήλα ἀποβλέπει στήν ἐν Χριστῷ θεανθρωποποίηση σύνολης τῆς ἀνθρώπινος ζωῆς.

Στίς ἡμέρες μας, λοιπόν, δημιουργήθηκαν νέες προκλήσεις ὅσον ἀφορᾷ στήν ἔρευνα τῆς ζωῆς καί τῆς υγείας, μέ τή συνδρομή τῆς ἐπιστήμης, τῆς τεχνολογίας, ἀκόμη δέ καί τῆς οἰκονομίας, τῆς κοινωνικῆς νοοτροπίας καί τῆς πολιτικῆς, πού φθάνουν μέχρι τοῦ σημείου τῆς ἀνεξέλεγκτης παρέμβασης στό DNA τῆς ἀνθρώπινος ζωῆς, δηλαδή νά ἀπειλοῦν συχνά τήν οὐσία, τόν πυρήνα καί τό γονίδιο τῆς ἀνθρώπινος ψυχῆς.

Αὐτή ἡ πρωτόγνωρα ἀξαναπόνηνη δυναμική στόν ἱατρικό καί κυρίως τόν βιολογικό χῶρο, προκάλεσε τήν προβληματική καί στόν χῶρο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀπό τό 1998 συνέστησε Εἰδική Ἐπιτροπή Βιοθικῆς ὑπό τήν ἐποπτεία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ Ἐπιτροπή αὐτή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὀργανώθηκε καί λειτουργεῖ μέ εἰδικούς ἐπί τῶν θεμάτων αὐτῶν ἐπιστήμονες, ὥστε νά ἀντιμετωπίζει μέ αἴσθημα σεβασμοῦ καί πολλῆς σοβαρότητας τόσο τό μυστήριο τῆς βιολογικῆς ζωῆς, ὅσο καί τῆς ψυχοσωματικῆς συμφοῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰδικότερα, στό ζήτημα τῆς δωρεᾶς ὀργάνων τοῦ σώματος γιά μεταμόσχευση ἡ θέση τῆς Ὁρθόδοξης Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι διατυπωμένη ἄνευ γενικῶν καί εἰδικῶν ἀρχῶν οὔτε ἄνευ ἐπιφυλάξεων. Εἰδικότερα, στό ζήτημα τοῦτο ὑποστηρίζει τρεῖς εἰδικές ἀρχές: (α) Ἡ Ἐκκλησία αἰσθάνεται μέν τό φιλόανθρωπο χρέος της ἀπέναντι στόν λήπτη –πού ἔχει ἀνάγκη νά ζήσει–, ἀντιλαμβάνεται ὅμως περισσότερο τόν ρόλο της δίπλα στόν δότη –πού μπορεῖ ἐλεύθερα νά προσφέρει.

Ἐπι οὐδενί λόγῳ καί μέ κανένα τρόπο δέν θυσιάζει τόν σεβασμό πρός τόν δότη στήν ἀνάγκη ἐπιβιώσεως τοῦ λήπτη. Ὁ σκοπός δέν εἶναι νά ζήσει ὁ λήπτης· ὁ σκοπός εἶναι νά δώσει ὁ δότης. Ὁ λήπτης λαμβάνει θνητό σῶμα· ὁ δότης δίνει ἀπό τήν ἀθάνατη ψυχή του. Ὅσο ἀνώτερη εἶναι ἡ ψυχή ἀπό τό σῶμα τόσο μεγαλύτερο εἶναι τό πνευματικό ὄφελος τοῦ δότη ἀπό τό βιολογικό κέρδος τοῦ λήπτη. «Μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν» (Πράξ. 20,35). (β) Ἡ δωρεά ὀργάνου πρέπει ὁπωσδήποτε νά περιλαμβάνει τήν «συνειδητή συναίνεση» τοῦ δότη, δηλαδή ὁ δότης πρέπει ἐν ἐπιγνώσει, ἐλεύθερα καί ἀβίαστα νά ἔχει συγκατατεθεῖ στήν ἀφαίρεση τῶν ὀργάνων του, ἄν τυχόν ἀπό κάποια αἰτία καταστεῖ ἐγκεφαλικά νεκρός. Ὁ δότης πρέπει νά ἐνεργεῖ ὡς δωρητής. Καί (γ) ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νά δεχθεῖ τίς μεταμοσχεύσεις μόνο μέσα σέ ἀτμόσφαιρα ἀγάπης, συναλληλίας, ἐνίοτε αὐτοθυσιαστικοῦ φρονήματος, ἐξόδου ἀπό τόν κλοιό τῆς φιλαυτίας καί φιλοζωίας μας –ποτέ ὠφελιμιστικῆς ἢ χρησιμοθηρικῆς λογικῆς πού ἀποξενώνει τόν «δότη» ἀπό τήν προσφορά του.

Ἐπίσης, γιά τή δυνατότητα προσφορᾶς ὀργάνων τονίζεται ὅτι τό φρόνημα καί ἡ διάθεση τῆς αὐτοπροσφορᾶς ἀποτελοῦν τόν πνευματικό ἄξονα τῆς ἠθικῆς τῆς Ἐκκλησίας στό θέμα τῶν μεταμοσχεύσεων. Ὁ ἀποστολικός λόγος «ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τήν ἀγάπην ὅτι ἐκεῖνος ὑπέρ ἡμῶν τήν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε· καί ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπέρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι» (Α΄ Ἰω. 3,16) διαλύει κάθε ἀμφιβολία γιά τό ὅτι ἡ προσφορά τῆς ζωῆς, καί συνεπῶς καί ἡ δωρεά σώματος, δέν εἶναι πράξεις αὐτοκτονίας ἢ εὐθανασίας, ἀλλήλα μποροῦν νά ἀποτελοῦν ἐκφράσεις τῆς «μείζονος ἀγάπης», περί τῆς ὁποίας κάνει λόγο ὁ ἴδιος ὁ Κύριος κατὰ τήν παράδοση τῶν τελευταίων του ὑποθηκῶν στούς μαθητές· «μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τήν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπέρ

τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰω. 15,13). Ἡ προσφορά τῆς ζωῆς εἶναι τό μείζον· ἡ προσφορά τῶν ὀργάνων εἶναι τό εὐλογημένο ἔλασσον. Οἱ παραπάνω ἀγιογραφικές ἀναφορές μεταθέτουν τό ἠθικό πρόβλημα ἀπό τόν σχολαστικό προσδιορισμό τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου στόν σεβασμό καί τήν ἐλεύθερη ἔκφραση τοῦ αὐτεξουσίου (βλ. «Βασικές θέσεις ἐπί τῆς ἠθικῆς τῶν μεταμοσχεύσεων», στόν συλλογικό τόμο Ἐκκλησία καί μεταμοσχεύσεις, σειρά Ποιμαντική Βιβλιοθήκη 4, ἔκδ. Κηλάδου Ἐκδόσεων τῆς ΕΜΥΕΕ, σελ. 24).

Τέλος, τό ζήτημα τῆς δωρεᾶς ὀργάνων ἀποτελεῖ ἓνα ἀπό τὰ θέματα ἀτομικῆς καί κοινωνικῆς ζωῆς (ὅπως ἡ αἰμοδοσία κ.ἄ.), δηλαδή ἓνα ἀπό τὰ θέματα συμπεριφορᾶς καί σχέσεων τῆς ζωῆς τοῦ ὀρθόδοξου χριστιανοῦ. Μέ ἄλλα λόγια, ἐντάσσεται στά στοιχεῖα χριστιανικῆς ἀγωγῆς, καθὼς δέν σχετίζεται μέ τὰ θέματα τῆς Τριαδολογίας, τῆς Χριστολογίας ἢ τῆς Ἐκκλησιολογίας. Ὁρθῶς ὁ Μητρ. Ἀχελῶου κ. Εὐθύμιος στό πόνημά του ὑπό τόν τίτλο *Εἶμαι Χριστιανός – Ὁρθόδοξος Ἐγχειρίδιο Χριστιανικῆς Κατήχησης καί Ἀγωγῆς* (ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα 2000), καταχωρεῖ τό θέμα τῆς δωρεᾶς ὀργάνων στήν τρίτη ἐνότητα τοῦ τρίτου μέρους τοῦ ἔργου του, δηλαδή στή χριστιανική ἀγωγή.

6. Μπορεῖ μιά τοπική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία νά ἐπιθυμεῖ νά ἔχει ἐνεργό ρόλο στήν οἰκουμηνική ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας πρός τὰ ἔθνη, ἄν «αὐτοδιαφημίζεται γιά τὰ καλά της ἔργα;» (ρωτᾷ ὁ συντάκτης τοῦ «ἱεραποστολικοῦ κουίζ»).

(στ) Ἐκκλησιαστική διακονία

Μέσα ἀπό τό κάθε Συναξάρι ἐνός Ἁγίου προβάλλει ὁ Ἅγιος καθαρμένος ἀπό τὰ πάθη καί φωτισμένος ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, ὁ ὁποῖος μᾶς παίρνει ἀπό τό χέρι καί μᾶς μαθαίνει πῶς νά βαδίζουμε στόν ἐκκλησιαστικό μας βίο καί στόν κόσμον, πῶς νά προσευχόμαστε καί νά ξεπερνᾶμε τίς δυσκολίες· μᾶς δίδει –διά

τῆς θεωρίας καί τῆς πράξεώς του– μαθήματα ὀρθόδοξου ἠθους καί ὀρθόδοξης ἀγωγῆς καί μᾶς κάνει μετόχους τῆς μαρτυρίας καί τοῦ μαρτυρίου του.

Ἡ μαρτυρία καί τό μαρτύριο συνιστᾷ σαφῆ ἀπόδειξη τῆς ὑπάρξεως τοῦ τέλους τῶν ἀρετῶν, δηλαδή τῆς πρὸς τόν Θεό ἀγάπης. «Μέγα οὖν ἀγαθόν ἡ ἀγάπη, καί τῶν ἀγαθῶν τό πρῶτον καί ἐξαιρετόν ἀγαθόν» κατά τήν ἔκφραση τοῦ ἀγίου Μαξίμου⁷. Ἀγάπη πρὸς τόν Θεό καί πρὸς τόν πλησίον ἀποτελοῦν τίς ὄψεις τῆς μιᾶς καί μόνης ἀγάπης⁸. Κι ὅπως ὁ Θεός «ἀγάπη ἐστίν» (Α΄ Ἰω. 4,8.16) καί «δι' ὑπερβολήν τῆς ἐρωτικῆς ἀγαθότητος, ἔξω ἑαυτοῦ γίνεται, ταῖς εἰς τά ὄντα πάντα προνοίαις»⁹, ἔτσι καί ὁ γεμάτος ἀγάπην ἀσκητής θέλει τοὺς προσερχόμενους ἀδελφούς του νά προσκυνήσει: «Δεῖ ἐρχομένους τοὺς ἀδελφούς προσκυνεῖν· οὐ γάρ αὐτούς, ἀλλὰ τόν Θεόν προσκυνοῦμεν· εἶδες γάρ φησι τόν ἀδελφόν σου, εἶδες Κύριον τόν Θεόν σου»¹⁰. Κατάληξη τούτων ἀποτελεῖ ὁ περίφημος λόγος τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ τοῦ Σύρου περὶ τῆς ἐλεήμονος καρδίας: «Καρδία ἐλεήμων εἶναι καῦσις καρδίας ὑπέρ πάσης τῆς κτίσεως, ἡγουν ὑπέρ τῶν ἀνθρώπων, καί τῶν ὀρνέων, καί τῶν ζώων, καί τῶν δαιμόνων, καί ὑπέρ παντός κτίσματος, καί ἐκ τῆς ἐνθυμήσεως καί τῆς θεωρίας τῶν ὁποίων ῥέουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ δάκρυα»¹¹.

Τίνων σήμερα οἱ ὀφθαλμοὶ ῥέουν δάκρυα γιά χάρη τῶν συνανθρώπων μας; Τίνων; Ἡ μήπως ἀγνοοῦμε τό γεγονός ὅτι ζοῦμε στοὺς σκληροῦς καιροὺς τῆς ἠθικῆς τοῦ ὠμοῦ συμφέροντος; Λησμονοῦμε πῶς «ἡ Καινὴ Διαθήκη τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα εἶναι τό “Mein Kampf” –αὐτό τό βιβλίον τοῦ φόνου καί τοῦ μίσους, πού ἔγραψε ὁ νεότερος Κάιν» (Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, Οἱ σκληροὶ καιροί, 6η ἔκδ., Ἐκδόσεις τῶν Φίλων, Ἀθήνα 1988, σελ. 15); Μέ λίγα λόγια, οἱ περισσότεροι σήμερα «ἀγνοοῦν ἀποφασιστικά τό πρόβλημα τοῦ διπλανοῦ. Δέν βλέπουν, δέν ἀκοῦν, δέν χαλᾶνε τή ζαχαρένια τους» («Φιλανθρωπικά»!., ἔφημ. Ἡ Καθημερινή 16.9.1994).

Σέ πείσμα αὐτῆς τῆς ἀπογοητευτικῆς κοινωνικῆς καταστάσεως, συνεχίζει ἡ Ἐκκλησία νά θεωρεῖ τόν «ἄλλιον» ὡς ἀδελφόν, ὁ ὁποῖος καί ἐλκύει τό ποιμαντικό ἐνδιαφέρον της. Πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή –πρὶν ἀπό λίγα χρόνια– ἡ Ἱερά Σύνοδος ἔλαβεν ἀπόφαση ὅπως προβεῖ σέ καταγραφή τῆς φιλανθρωπικῆς καί κοινωνικῆς δραστηριότητος πάντων τῶν ἱερῶν Μητροπόλεων, ὥστε νά ὑποβοηθήσει τόν χρήζοντα ἀνάγκης ἀδελφόν νά πληροφορηθεῖ γιά τά ποικίλα ἰδρύματα καί τίς φιλανθρωπικές καί κοινωνικές δραστηριότητες τῆς Ἐκκλησίας (μέ τήν καταχώρηση διευθύνσεων καί τηλεφώνων).

Ἡ μαρτυρία αὐτή δέν γίνεται «δι' ἀνθρώπου» ἢ «διά τό ἀρέσαι ἀνθρώποις» ἢ «πρὸς τό θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις» (Μτ. 23,5). Ἀντιθέτως, ἡ ἐκκλησιαστικὴ διακονία βλέπει τόν πλησίον στήν πληρότητα τοῦ προσώπου του. Τείνει εὐήκοον οὐς γιά νά ἀφουγκραστεῖ τίς ἀγωνίες του. Προσέχει, ὥστε νά κατανοήσῃ ὀρθῶς καί νά βεβαιωθεῖ

ἀρετῶν, καί περὶ τελειότητος παντός δρόμου τῆς ἀρετῆς. Οἱ Ἀσκητικοὶ λόγοι, ἔκδ. ὑπὸ Παύλου μοναχοῦ, 2^α ἔκδ. (χ.τ.: Ἀπόστολος Βαρνάβας, χ.χ.), σελ. 270.

ἐδραίως γιά τό εἶδος καί τήν ἔκταση τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν του, ὅπως αὐτός [ὁ πλησίον] προσωπικά τίς αἰσθάνεται, τίς βιώνει, τίς ἐκφράζει ἢ καί εὐγνώπτως τίς παρασιωπᾷ. Μετά προχωρεῖ προσεκτικά στήν προσφορά, στήν ὁποία δέν ἔχει σημασία τό μέγεθος, ἀλλὰ ἡ προθυμία καί ἡ διάθεση.

Τελικός, ἴσως, σκοπός αὐτῆς μαρτυρίας εἶναι νά μπολιάσει τήν κοινωνία μέ τό πνεῦμα τῆς ἀγάπης καί τοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τόν πλησίον.

7. Μπορεῖ μιά τοπικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία νά ἐπιθυμεῖ νά ἔχει ἐνεργό ρόλο στήν οἰκουμενικὴ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τά ἔθνη, ἂν «δημιουργεῖ ἐκκλησιολογικὸ κατακερματισμό, ἐπιτρέποντας ἀνεξέλεγκτη λειτουργία πλήθους ὀργανώσεων καί σωματείων;» (ρωτᾷ ὁ συντάκτης τοῦ «ἱεραποστολικοῦ κουίζ»).

(ζ) Ἐκκλησιαστικὴ ἐνότητα

Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νά ἀναφέρονται σέ «κατακερματισμό» καί «χρησιμοποίηση» διαφόρων ἐπιλεκτικῶν ἐπιστημόνων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, φρονοῦμε ὅτι ἀπλῶς ἠλαλεύουν στίς διαπιστώσεις τους, δεικνύοντας ὅτι σκέπτονται «κατά τήν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων... καί οὐ κατά Χριστόν» (Κολ. 2,8). Θά ἦταν καλὸ γι' αὐτούς, ἀλλὰ καί γιά ὄλους μας, νά ξαναμελετήσουμε τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας οἱ ὁποῖοι μιλοῦν γιά τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ Χριστὸς παρατεινόμενος στοὺς αἰῶνες. Δέν εἶναι οὔτε οἱ ὀργανώσεις, οὔτε τά σωματεῖα, πού δέν πρέπει νά λειτουργοῦν αὐτοτελῶς, χωρὶς ἀναφορά στὸν οἰκεῖο Ἐπίσκοπο. Ἡ Ἐκκλησία ἐπλήρωσε καί πληρώνει ἀκριβὰ τό τμήμα τοῦ «ἐκκλησιολογικοῦ διχασμοῦ» πού δημιούργησαν οἱ ἄνθρωποι καί καλλιέργησε ἡ δυτικὴ θεολογικὴ σκέψη. Ποιὸς ὅμως ἀπὸ ἐμᾶς μπορεῖ νά διαγνώσῃ τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων ἐκτὸς ἀπὸ τόν Θεό; Ποιὸς ἀπὸ ἐμᾶς μπορεῖ, πέρα ἀπὸ τίς δυσκολίες

καί τά προβλήματα, τίς διαφωνίες ἢ τίς συμφωνίες, νά ἀμφισβητήσει μέ τρόπο ἀπόλυτο ὅτι καί μέσα ἀπὸ τό ἔργο τῶν ἀδελφοτήτων δέν καλλιέργηθηκε κατὰ καλὸ καί εὐλογημένο στήν ψυχὴ ἐνὸς ἀνθρώπου; Ποιὸς ἔχει τό δικαίωμα νά ἐξουθενῶναι καί νά διαγράφει ἔτσι, μέ τέτοιο τρόπο, τοὺς πάντες καί τά πάντα; Ἡ εὐθύνη εἶναι κοινὴ καί μᾶς ἀφορᾷ ὄλους.

8. Μπορεῖ μιά τοπικὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία νά ἐπιθυμεῖ νά ἔχει ἐνεργό ρόλο στήν οἰκουμενικὴ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τά ἔθνη, ἂν «χρησιμοποιεῖ ἐπικοινωνιολόγους στό μοναδικό χῶρο πού δέν εἶναι χρήσιμοι, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία διδάσκει τὴν ἐννοια τῆς κοινωνίας ἐκ τοῦ πρωτογενοῦς τριαδολογικοῦ χαρακτήρα της;» (ρωτᾷ ὁ συντάκτης τοῦ «ἱεραποστολικοῦ κουίζ»).

(η) Κοινωνία καί μαρτυρία

Ἐκκλησιαστικὴ μαρτυρία ἀποτελεῖ ἡ «διά Χριστόν» μαρτυρία, καθὼς τό πρόσωπο τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ εἶναι καί παραμένει ὁ «λίθος ὅς... ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας» (Μτ. 21,42· Μκ. 12,10· Λκ. 20,17· Πράξ. 4,11· Α΄ Πέ. 2,7), ὁ ὁποῖος –ἔστω κι ἂν δι' ἡμῶν ἀποδοκιμάζεται, βλασφημεῖται καί ἐξουθενῶνεται– στέκει ζῶν (Ἰω. 6,51.57· 11,26· Ἀπ. 1,18), ἀκρογωνιαίος (Ἦσ. 28,16· Α΄ Πέ. 2,6) καί ἐν δόξῃ ποτῆ (Ἰω. 1,14· 2,11· Β΄ Κορ. 4,4.6· Ἐφ. 3,21· Φιλ. 4,19· Κολ. 1,27 κ.ά.). Αὐτός, λοιπόν, ὁ μέγας γωνιαίος λίθος εἶναι πού ἐλέγχει καί συνέχει ὀλόκληρη τὴν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, «ὁ ἐκλεκτός καί κορυφαῖος τοῦ κορυφαίου χοροῦ, τῶν ἁλλῶν Ἀποστόλων»¹², μᾶς παρέχει μιά ὑπέροχη

¹² ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ, Ὀμιλία ΜΔ', εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον καί εὐαγγελιστὴν καί τῷ Χριστῷ ἐξόχως ἡγαπημένον Ἰωάννην τὸν θεολόγον, 2. ΕΠΕ 11, 45.

χριστολογική εικόνα με την έξοχη θεολογική γλώσσα του Δ' Ευαγγελίου του. 'Ο Υιός του Θεού είναι «ὁ ἀμνός του Θεοῦ» (1,29.36), «ὁ λόγος τῆς ζωῆς» (1,1.14· βλ. Α' Ἰω. 1,1), «ὁ υἱός του ἀνθρώπου» (1,51· 3,13.14· 4,50· 5,27· 6,27.53.62· 8.28· 9,35· 12,23.34· 13,31), «ὁ μεσσίας» (1,41· 4,25), κυρίως δέ «ὁ σωτὴρ του κόσμου» (4,42· βλ. Α' Ἰω. 4,14). Καί συμπληρώνεται ἡ εικόνα αὐτή με τίς περιφρῆμες αὐτομαρτυρίες του Ἰησοῦ διά τῶν λόγιων ἐγώ εἰμι: «ἡ ἀλήθεια» (14,6), «ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή» (15,1.5), «ἡ ἀνάστασις» (11,25), «ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς» (6,35.41.48), «ἡ ζωὴ» (11,25· 14,6), «ἡ θύρα τῶν προβάτων» (10,7.9), «ἡ ὁδός» (14,6), «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς» (10,11.14) καί ἐν τέλει «τό φῶς του κόσμου» (8,12· 9,5).

Ὁ ἕτερος Ἰωάννης, ὁ ἀποκλιθεὶς Χρυσόστομος, ἔρχεται ἀφ' ἐνός μὲν νά συνοψίσει τὴ βιβλικὴ χριστολογικὴ εἰκόνα, ἀφ' ἑτέρου δέ νά προσθέσει τὴ δική του προσωπικὴ ἐμπειρία καί νά γράψει τὰ ἐξῆς γιὰ τὸν Κύριο τῆς Ἐκκλησίας: «Ὁ Δεσπότης αὐτῆς [τῆς Ἐκκλησίας] πολλὰ ὀνόματα ἔχει· καὶ Πατὴρ καλεῖται, καὶ ὁδός καλεῖται, καὶ ζωὴ καλεῖται, καὶ φῶς καλεῖται, καὶ βραχίων καλεῖται, καὶ ἰλασμός καλεῖται, καὶ θεμέλιος καλεῖται, καὶ θύρα καλεῖται, καὶ ἀναμάρτητος καλεῖται, καὶ θησαυρός καλεῖται, καὶ Κύριος καλεῖται, καὶ Θεός καλεῖται, καὶ Υἱός καλεῖται, καὶ Μονογενὴς καλεῖται, καὶ μορφή Θεοῦ, καὶ εἰκὼν Θεοῦ καλεῖται· μή ἀρκεῖ ἓν ὄνομα παραστῆσαι τὸ ὄλον; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ διὰ τοῦτο μυρία ὀνόματα, ἵνα μάθωμέν τι περὶ Θεοῦ, κἄν μικρόν. Οὕτω δὴ καὶ ἡ Ἐκκλησία πολλὰ καλεῖται»¹³.

Καί συνεχίζει σέ ἄλλη συνάφεια ὁ ἴδιος ἐκκλησιαστικός πατήρ: «Ἐγώ [ὁ Χριστός εἰμι] πατήρ, ἐγώ ἀδελφός, ἐγώ νυμφίος, ἐγώ οἰκία, ἐγώ τροφή, ἐγώ ἱμάτιον, ἐγώ ῥίζα, ἐγώ θεμέ-

λιος, πᾶν ὅπερ ἄν θέλῃς ἐγώ· μηδενός ἐν χρεῖα καταστῆς. Ἐγώ καὶ δουλεύσω· ἤλθον γάρ διακονῆσαι, οὐ διακονηθῆναι. Ἐγώ καὶ φίλος, καὶ μέλος, καὶ κεφαλή, καὶ ἀδελφός, καὶ ἀδελφή, καὶ μήτηρ, πάντα ἐγώ· μόνον οἰκείως ἔχε πρὸς ἐμέ. Ἐγώ πένης διά σέ· καὶ ἀλήτης διά σέ· ἐπὶ σταυροῦ διά σέ, ἐπὶ τάφου διά σέ· ἄνω ὑπὲρ σοῦ ἐντυγχάνω τῷ Πατρί, κάτω ὑπὲρ σοῦ πρεσβευτῆς παραγγέγονα παρά του Πατρός. Πάντα μοι σύ, καὶ ἀδελφός, καὶ συγκληρονόμος, καὶ φίλος, καὶ μέλος. Τί πλέον θέλεις;»¹⁴.

Ἡ παρουσία τῶν ἐπικοινωνιολόγων ὑποκαθιστᾷ ἀκριβῶς τὸ ἔλλειμμα τῆς θεολογικῆς σκέψεως καὶ πίστεως καὶ μᾶς φέρνει ἐνώπιον του καθήκοντος, τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς εὐθύνης μας. **Πόσοι ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς μᾶς ἐνορίας, ὅταν ὁ ἀδελφός τους ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ σύναξη, τὴ Θεία Λειτουργία, ἀναρωτιέται γιὰ τὴν ἀπουσία του; Συμμετέχει στὴ θλίψη του; Νιώθει τὴν ἀπουσία του; Πόσοι ἀπὸ μᾶς ἀναρωτήθηκαν, γιὰ τὸ «ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους» προηγῆται του Συμβόλου τῆς πίστεως, δηλαδή του «Πιστεύω»; Πόσοι ἀπὸ ἐμᾶς νιώθουμε μέλη τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας; Καὶ αὐτὸ τὸ ἔλλειμμα ὁ συντάκτης του «ἱεραποστολικοῦ κουίτ», ὡς παντογνώστης καὶ καρδιογνώστης, τὸ διαπιστώνει μόνο γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος;**

Ἐπίλογος

Μέσα στό βιβλικοπατερικό, δηλαδή ἀγιοπνευματικό, περιβάλλον τῆς Ἐκκλησίας δέν ἔχει θέση ἡ ἀδικη κατακριτικὴ πολεμικὴ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πνευματικῶν της ποιμένων. Δέν ἀποτελεῖ «διά Χριστόν» μαρτυρία οἱ δῆθεν αἰνιγματώδεις ἐρωτήσεις πού

¹⁴ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ἐπίμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ματθαῖον τὸν εὐαγγελιστήν, ὁμιλία ΟΣ', 5. PG 58, 700bc.

ἀποβλέπουν σέ βίαιη πολεμικὴ. Ἀντιθέτως, τέτοια διβελλογραφικοῦ χαρακτῆρος φρασίδια καταδεικνύουν μανιώδη ἐμπάθεια καὶ φανατισμένο μίσος, καλυπτόμενα ὑπὸ τὸν μανδύα του ὑπέρμετρου ζήλου, του «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν» (Ρωμ. 10,2). **Μέ ἄλλα λόγια, πρόκειται γιὰ πρόσωπα μέ συνειδήσεις ἐγκλιωβισμένες στὴν ἐγωκεντρικὴ τους αὐτάρκεια, ἰσχυριζόμενα καθ' ἑαυτὰ ὅτι «εἴμαστε τόσο φωτεινοὶ πού τίποτα δέν μπορεῖ νά μᾶς προβάλῃ περισσότερο καὶ τίποτε δέν μπορεῖ νά μᾶς κάνει ἀφανεῖς».**

Κάθε ἠθελημένη ἀλλοίωση του περιεχομένου τῶν λέξεων πού χρησιμοποιεῖς ὁ ἴδιος ἢ κάθε παραποίηση τῆς σημασίας τῶν λέξεων πού χρησιμοποιεῖ ὁ ἄλλος ὀδηγοῦν σέ στρέβλωση τῆς ἐπικοινωνίας καὶ νόθευση τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων. «Πάρε τὴ λέξη μου, δῶσε μου τὸ χέρι σου» λέγει ὁ Ἐμπειρικός, ζητώντας νά μεταβληθεῖ ὁ λόγος σέ πράξη, νά υπάρξει ἀνταπόκριση καὶ πραγματικὴ ἐπικοινωνία. Ἀποροῦμε, λοιπόν, πῶς ὁ συντάκτης του «κουίτ», πού μιλᾷ γιὰ τὴν ἔννοια τῆς κοινωνίας, κατασκεύασε αὐτὸ τὸ «παιχνίδι».

Τέτοιες προσπάθειες δέν βρίσκουν ἀπήχηση στό ἐκκλησιαστικὸ σῶμα, ὅταν αὐτὸ βιώνει τὴν ἐνότητα καὶ τὴν κοινωνία τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης. Οἱ πειρασμοὶ τῆς ἱστορίας δύνανται ἴσως νά εἶναι πολλοὶ καὶ ἰσχυροί, ἀλλὰ μεγαλύτερη καὶ ἰσχυρότερη εἶναι πάντοτε ἡ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ὀφείλει νά εἶναι μαρτυρία ἀγάπης καὶ ἀληθείας μέχρι περάτων τῆς γῆς «περὶ τῆς ἡμῖν ἐλπίδος» (Α' Πέτρ. 3,15), δηλαδή γιὰ «τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν» (στ. 16) ἀνανεούμενη στό φῶς τῆς ἐσχατολογικῆς της διαστάσεως. Τέτοια μαρτυρία θά συνεχίσει νά καταγράφει καὶ τὸ περιοδικό «Πάντα τὰ ἔθνη», συμβάλλοντας στὴν «ἔως ἐσχάτου τῆς γῆς» μαρτυρία τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας (Ἰσ. 49,6· Πράξ. 1,8· 13,47), δηλαδή του ἐνός Ευαγγελίου καὶ τῆς μιᾶς ἀκατασχύντου ἐλπίδος (Ρωμ. 5,5).

Καί αὐτὸ δέον νά γίνεται ὄχι μέ τρόπο εἰρωνικό καὶ περιπαικτικό, τάχατες αἰνιγματώδη, γεγονός πού κάθε πιστός εὐλόγως συσχετίζει μέ τὸ παγιδευτικὸ ἐρώτημα τῶν Φαρισαίων πρὸς τὸν Κύριο, σχετικὰ μέ τὸν φόρο στὸν Ρωμαῖο αὐτοκράτορα, καὶ φέρει στὴ σκέψη του τὴν ἐπιτιμητικὴ φράση του Ἰησοῦ πρὸς αὐτοῦ «τί μέ πειράζετε, ὑποκριταί;» (Μτ. 22,18· Μκ. 12,15· Λκ. 20,23). Εἶναι δυνατόν τὰ οὐσιώδη τῆς πίστεώς μας νά προσφέρονται ἐν εἴδει παραπειστικοῦ γρίφου; Ἀντιθέτως, καθὼς ἡ ἔγνοια μας καὶ ὁ ἀγώνας μας ἐν τέλει ἀποβλέπουν στό νά στήσουν τρόπαιο γιὰ τὴ σωτηρία ἐκείνων πού πολεμοῦν τὴν Ἐκκλησία¹⁵, ὀφείλουμε ἀκολουθώντας τὸν τρόπο του Χριστοῦ (Μκ. 8,32· Ἰω. 7,26· 11,14· 16,25.29· 18,20) νά γίνεται μέ λόγον εὐπαρηρσίαστο.

Τὸ περιοδικό «Πάντα τὰ ἔθνη» δέν εἶναι σταυρόλεξο, οὔτε μπορεῖ νά φιλοξενεῖ «κουίτ» πού πωλοῦνται γιὰ παιχνίδια καὶ δέν ἔχουν σχέση μέ τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἦθος καὶ τὴ συνοδικότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μέ τὴν ἐξουσία τῆς αὐθεντίας. **Οἱ Πατέρες μας, ὅταν ἐδογματίζαν, ἔλεγαν: «Ἐδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Σήμερα αὐτὸ ἠσημονήθηκε, γιὰ νά ἀντικατασταθεῖ μέ τὸ «ἔδοξε σέ μᾶς καὶ μόνο σέ μᾶς».**

Ὁ Θεός νά μᾶς φωτίζει ὄλους.

¹³ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ὀμιλία, ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἐξω εὐρεθεῖς Εὐτρόπιος, 6. PG 52, 402b.

ΤΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

Τῆς Ἱ. Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἀγίου
Ὁρους γιά τό Ἱεραποστολικό Κλημάκιο
Κοιτουεζι τοῦ Κογκό καί γιά ἄλλες
Μητροπόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς
στήν γλῶσσα Σουαχίλι

Η ΣΟΥΑΧΙΛΙ εἶναι ἴσως ἡ μεγαλύτερη ἀφρικάνικη γλῶσσα μέ ἄφθονο λεξιλόγιο καί ἀρκετά εὐκόλη γραμματική. Σήμερα ὀμιλεῖται στά κράτη τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, ὅπως στήν Κένυα, Οὐγκάντα, Τανζανία, Ρουάντα, Μπουρουντι, Μαλάουϊ, ἀνατολικό Κογκό, βόρεια Μοζαμβίκη, βόρεια Ζάμπια καί νότια Σομαλία. Σάν γλῶσσα ἔχει ὑποστῆ φυσική φθορά τοῦ λεξιλογίου της, γι' αὐτό κάθε λαός πού τήν ὀμιλεῖ χρησιμοποιεῖ καί ἕνα καθορισμένο λεξιλόγιο. Ἔτσι, στό ἀνατολικό Κογκό χρησιμοποιοῦν τήν δημοτική σουαχίλι, ἐνῶ στήν Τανζανία τήν ἀπλή καθαρεύουσα καί στήν Κένυα τήν καθαρεύουσα σουαχίλι. Ἐάν ἕνας κογκολιέζος πάει στήν Κένυα, θά δυσκολευθῆ νά καταλάβει τά δικά τους σουαχίλι.

Μέθοδος στά ἐλληνικά δέν ὑπάρχει γιά τήν ἐκμάθησί της, ὅπως συμβαίνει μέ ἄλλες εὐρωπαϊκές γλῶσσες. Ὑπάρχει ὅμως ἀγγλική μέθοδος γιά τήν ἀπλή καθαρεύουσα, ὅπως ὀμιλεῖται στήν Τανζανία.

Ὁ μακαριστός ἱεραπόστολος π. Κοσμᾶς Γρηγοριάτης, κατῶρθωσε νά μάθει τήν γλῶσσα, γράφοντας συνεχῶς λέξεις στό σημειωματάριό του. Μέ τήν βοήθεια τῆς κογκολιέζας μοναχῆς Θέκλκας καί τοῦ γραμματέως τῆς ἱεραποστολῆς κ. Κοσμᾶ Ναουέζι, πού ξέρει ἄπταιστα τά γαλλικά καί τήν καθαρεύουσα σουαχίλι, ξεκίνησε τήν μετάφρασι τῶν πρώτων ἐκκλησιαστικῶν Φυλλιάδων στήν σουαχίλι τοῦ Κογκό. Ἔτσι ἐπί τῶν ἡμερῶν του μεταφράσθηκαν τά ἐξῆς:

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τοῦ Ὁρθρου.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Μικροῦ Ἀγιασμοῦ.

Ἡ ἀκολουθία τῆς Θείας Μεταλήψεως.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Γάμου.

Ἡ ἀκολουθία τῆς Βαπτίσεως.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου καί Μικροῦ Ἀποδείπνου.

Ἡ ἀκολουθία τῆς Προηγιασμένως Λειτουργίας.

Μετά τήν κοίμησι τοῦ παπᾶ Κοσμᾶ καί τήν κάθοδο τοῦ π. Μελετίου καταρτίσθηκε, μετά ἀπό ἕνα χρόνο, ὁμάδα μεταφραστῶν γιά τήν συνέχισι τῶν μεταφράσεων καί ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ μακαριστοῦ π. Κοσμᾶ γιά τήν μετάφρασι πρῶτα τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων στήν σουαχίλι.

Ὅταν ἐπῆγε ἐκεῖ ὁ π. Μελέτιος εὗρηκε σέ χρῆσι τήν Ἀκολουθία τῆς Θείας Λειτουργίας, τήν ὁποία εἶχε μεταφράσει στήν καθαρεύουσα σουαχίλι, ὁ ἀείμνηστος π. Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος, ὅταν ἦτο στήν Κένυα. Αὐτή ὅμως ἡ μετάφρασι δέν ἦτο κατανοητή ἐξ ὀλοκλήρου ἀπό τοὺς ἱερεῖς καί Χριστιανούς τοῦ Κλημακίου Κοιτουεζι. Ἀνέλαβε, λοιπόν, ἡ ὁμάδα μεταφραστῶν νά τήν ἀπλοποιήσῃ χρησιμοποιώντας λεξιλόγιο τῆς διαλέκτου τοῦ Κογκό, χωρίς νά παραβιάζεται νοηματικά τό κείμενο.

Καρπός αὐτῆς τῆς προσπάθειας ἦτο ἡ ἐκδοσις τοῦ βιβλίου τῆς Θείας Λειτουργίας, πού γράφθηκε σέ δύο γλῶσσες ἀντίκρου ἢ μία ἀπό τήν ἄλλη, στά ἐλληνικά καί στά σουαχίλι μέ ἐναλλάξ κόκκινα καί μαῦρα γράμματα. Αὐτή τήν Λειτουργία χρησιμοποιεῖ σήμερα ὅλο τό ἱερατεῖο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κατάγκας (νότιο Κογκό).

Στήν συνέχεια καταρτίσθηκαν κατά περικοπές σέ φωτοτυπίες, τό Εὐαγγέλιο καί οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (Ἀπόστολος), ἔχοντας ὡς πρότυπα γιά τήν τάξι τίς περικοπές τῶν ἀντιστοίχων ἐλληνικῶν Βιβλίων.

Κατόπιν, μεταφράσθηκε ἀπό τά γαλλικά ἡ Παρακλητική. Περιέχονται τά πάντα, ἐκτός ἀπό τοὺς καθημερινούς κανόνες. Ἐνῶ ἀπό τίς Ἀκολουθίες τῶν Κυριακῶν μεταφράσθηκαν ἀπό τίς ὠδές τῶν ἀναστασίμων Κανόνων ἡ πρώτη, ἡ τρίτη καί ἡ ἐνάτη.

Μετά ἀκολούθησε τό βιβλίον τῶν ἀκολουθιῶν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Χρηματοδοτήθηκε ἡ ἐκδοσις του ἀπό τόν μακαριστό μητροπολίτη Ἐδέσσης κυρόν Χρυσόστομον. Μοιράσθηκε

τόν Μάρτιο τοῦ 1998 στοὺς ἱερεῖς καί Κατηχητές μας, οἱ ὁποῖοι ἔκαναν Μεγάλη Ἑβδομάδα καί Πάσχα γιά πρώτη φορά στήν γλῶσσα τους, μετά ἀπό 25 περίπου χρόνια. Ἀφ' ὅτου δηλαδή ξεκίνησε ἡ ἱεραποστολική προσπάθεια (1973).

Ἀπό τίς ὑπάρχουσες ἀκολουθίες πού εἶχε μεταφράσει ὁ π. Κοσμᾶς, μαζί μέ ἄλλες καινούργιες, πού ἐν τῷ μεταξύ μεταφράσθηκαν, καταρτίσθηκε τό Μέγα Εὐχολόγιο. Λείπει μόνο ἡ ἀκολουθία κηδείας γιά ἱερεῖς, ἡ χειροτονία κληρικῶν καί ἡ κουρά μοναχοῦ. Κάποτε θά πρέπει νά γίνουν καί αὐτές.

Ἐπίσης στήν προσπάθεια τοῦ Κλημακίου νά καταρτίσῃ καί Μέγα Ὁρολόγιο, συγκεντρώθηκαν ὅ,τι παλαιότερα ὑπῆρχαν, προσετέθησαν καί ἄλλες μεταφράσεις καί ἔτσι ἔχουμε ἀπό τό 1997 τό Μέγα Ὁρολόγιο. Λείπουν μόνο τά ἀπολυτικά καί τά κοντάκια πολλῶν Ἀγίων. Προσεχῶς θά πρέπει νά μεταφραστοῦν. Πρὸς τό παρόν χρησιμοποιοῦνται ἀπολυτικά ἀντιπροσωπευτικά σέ κατηγορίες Ἀγίων π.χ. γιά ἁγίους ἀρχιερεῖς, τό ἀπολυτικίον τοῦ ἁγίου Νικολάου, γιά ἁγίους μοναχοὺς τό: «Ταῖς τῶν δακρῦων σου ροαῖς...» κ.λπ.

Ἐπίπονη ἦτο ἡ προσπάθεια νά τελειώσουν τά βιβλία τοῦ Τριωδίου καί Πεντηκοσταρίου. Καί τά δύο μοιράσθηκαν στοὺς ἱερεῖς καί διακόνους μας, τό πρῶτο ἐξάμνο τοῦ 2002. Τήν χρονιά αὐτή, ἱερεῖς καί λαός μας, ἀπήλαυσαν τίς κατασκευτικὲς ἀκολουθίες τοῦ Τριωδίου καί τίς χαρμόσυνες ψαλμωδίες τοῦ Πάσχα μέσα ἀπό τά δικά τους βιβλία. Οἱ εὐχαριστίες τῶν ἱερέων μας πρὸς τόν Θεό εἶναι ἀδιάλειπτες. Πάντοτε ἀκοῦμε νά λέγουν: «Δόξα νά ἔχη ὁ Θεός. Ἔχουμε βιβλία στήν γλῶσσα μας καί καταλαβαίνουμε τί διαβάζουμε καί τί ψάλλουμε».

Οἱ Μεγάλες Ὠρες τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανείων καί τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς μεταφράσθηκαν καί μοιράσθηκαν τόν Ἰούλιο τοῦ 2002 σ' ὅλους τοὺς ἱερεῖς.

Ὅσον ἀφορᾷ τά Μηναιῖα, πρὸς τό παρόν χρησιμοποιοῦνται σέ ἐλάχιστες ἐνορίες τά ὑπάρχο-

ντα στήν γαλλική γλῶσσα. Ἦδη ἄρχισε ἡ μετάφρασις τους ἀπό τήν γαλλική στή σουαχίλι.

Γιά τήν εὐκολώτερη ἐπιτέλεσι τῶν βασικωτέρων ἀκολουθιῶν τῶν ιερῶν μας περιελήφθησαν ὅλες οἱ θεῖες Λειτουργίες σέ ἓνα βιβλίον. Προστέθηκαν καί ἄλλες προσευχές καί ἀπαρτίσθηκε τό Ἱερατικό. Τό βιβλίον αὐτό εἶναι ἀντίγραφο τοῦ ἀντιστοίχου ἐλληνικοῦ.

Γιά τοὺς νέους διακόνους, πού πελαγοδρομοῦν, μέσα στά ἄφθονα ἐκκλησιαστικά μας βιβλία, τυπώθηκε ἓνα βιβλιαράκι πού περιέχει τίς ἐξῆς ἀκολουθίες: Ἐσπερινός, Ὁρθρος, Μικρό Ἀπόδειπνο, θεία Λειτουργία καί Εὐχαριστία θείας Μεταλήψεως. Αὐτό ὠνομάσθηκε ἐγκόλιπιο διακόνου.

Ἐπειδή καί ἡ γαλλική γλῶσσα χρησιμοποιεῖται στοὺς ναοὺς, κυρίως τῶν πόλεων, ὅπου τό ἐκκλησίασμα τήν γνωρίζει καλῶς, ἔγιναν προσπάθειες νά προμηθευθοῦν οἱ ἱερεῖς μας καί ἀκολουθίες στά γαλλικά. Ἀπό ὑπάρχουσες, λοιπόν, ἀκολουθίες φωτοτυπήθηκαν καί μοιράσθηκαν: Ἡ θεία Λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, τοῦ ἁγίου Βασιλείου, τό Μικρό Εὐχολόγιο, τό Μικρό καί τό Μέγα Ἀπόδειπνο. Ἄλλα βιβλία στά γαλλικά εἶναι: Ὁ Παπισμός, οἱ Προτεστάντες, οἱ Ἰεχωβάδες, Θαύματα στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία Κατάγκας, ἡ Ὁρθόδοξη Κατήχησις, τό βιβλίον "Θεολογία τῶν εἰκόνων", Ἀποφθέγματα τῶν Πατέρων τῆς ἐρήμου, Κυριακοδρόμιον καί ἄλλα.

Κατά παράκλησιν ιερῶν μας γράφηκε στήν σουαχίλι καί ἓνα σύντομο Τυπικό, τό ὁποῖο τοὺς διευκολύνει στήν τάξι τῶν Ἀκολουθιῶν, καθ' ὅλον τό ἔτος.

Μέ προτροπή τοῦ μακαριστοῦ μητροπολίτου μας κυροῦ Τιμοθέου Κοντομέρκου καταρτίσθηκε προσευχητῆριον γιά τοὺς Χριστιανούς μας. Εἶναι μετάφρασις τοῦ Προσευχηταρίου πού ἐξέδωσε ἡ Ἱερά Μονή Κεχαριτωμένης Τροιζήνας. Περιέχει τίς Ἀκολουθίες: Πρωινή Προσευχή, Παράκλησις τῆς Κυρίας Θεοτόκου, Χαιρετισμοὺς

τῆς Θεοτόκου, Θεία Μετάληψις, Μικρό Ἀπόδειπνο καί Τυπικό ἡμερῶν νηστείας καί καταλύσεως γιά ὅλο τό ἔτος. Λίαν προσεχῶς θά ἐκτυπωθῆ σέ χιλιάδες ἀντίτυπα ὥστε νά τό προμηθευθοῦν, εἰ δυνατόν, ὅλες οἱ ὀρθόδοξες οἰκογένειες ἰθαγενῶν τοῦ Κογκό.

Προκειμένου νά ἀκούγονται κάθε ἡμέρα τά ὀνόματα τῶν Ἁγίων μας καί ὁ τρόπος τοῦ μαρτυρίου τῶν Μαρτύρων μας ὅλου τοῦ ἔτους, μεταφράσθηκε τό Συναξάρι τους, χωρίς τόν βίο τους. Πρὸς τό παρόν διαβάζονται οἱ βίοι τους ἀπό τά γαλλικά, πού εἶναι μνημειῶδες ἔργο τοῦ ἱερομ. π. Μακαρίου Σιμωνοπετρίτου. Ἦδη ξεκίνησε καί ἡ μετάφρασις τους στήν σουαχίλι.

Ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, πού ἔχει μεταφρασθῆ ἀπό Καθολικούς καί Προτεστάντες, φωτοτυπήθηκαν οἱ Ψαλμοὶ τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ καί μοιράσθηκαν σ' ὅλους τοὺς ἱερεῖς καί Κατηχητές μας. Σύμφωνα μέ τήν τάξι τῆς Ἐκκλησίας μας, διαβάζονται ἐκεῖ, κυρίως τήν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καί μετά τήν κοίμησιν ἑνός νεκροῦ ἀδελφοῦ μας. Αὐτό τό τυπικό κρατοῦν τώρα καί οἱ ἐνορίες τῆς Κατάγκας Κογκό σέ περίπτωσι θανάτου ἑνός Χριστιανοῦ.

Ἡ προσπάθεια τοῦ Κλιμακίου γιά νά λειτουργήσουν Κατηχητικά σχολεῖα, προσέκρουσε στήν ἔλλειψιν βοηθημάτων γιά Κατηχητές. Τό ἐμπόδιο αὐτό ξεπεράσθηκε πλεόν, διότι μεταφράσθησαν στήν σουαχίλι τά ἐξῆς βιβλία τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας:

1. Ἄφετε τά παιδιά.
 2. Βόσκε τά ἀρνία μου.
 3. Οἱ Νεοσσοὶ τῆς Ἐκκλησίας.
- Ἐνῶ ἀπό τά ἐκλεκτά βοηθήματα τοῦ ἀρχιμ. π. Δανιήλ Ἀεράκη μεταφράσθησαν τά ἐξῆς:
1. Τά παιδιά στόν Χριστό.
 2. Χειραγωγία Χριστοῦ.
 3. Ὁ Χριστός ὁ μόνος ὁδηγός.
 4. Παιδιά τῆς Ἐκκλησίας.
 5. Δυνατοί ἐν ἔργῳ καί λόγῳ.
 6. Μαθητές Ἐκείνου.

Μέ τήν δημιουργία νέων δημοτικῶν σχολείων, γεννήθηκε καί τό εὐλόγο ἐρώτημα: Τί θρησκευτικά θά διδάξουμε στά παιδιά μας; Ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις νά μεταφραστοῦν τά παλαιότερα θρησκευτικά ἐγχειρίδια τοῦ ἐλληνικοῦ δημοτικοῦ σχολείου, τά ὁποῖα μυρίζουν «λιβάνι». Ἔτσι σήμερα χρησιμοποιοῦνται ἀπό τοὺς δασκάλους τῶν σχολείων μας τά ἐξῆς βιβλία:

1. Ἡ ζωὴ μέ τόν Χριστό, ἐγχειρίδιο τῆς τρίτης δημοτικῆς.
2. Παλαιά Διαθήκη. Παλαιό ἐγχειρίδιο τῆς τρίτης δημοτικῆς.
3. Ὁ δρόμος τοῦ Χριστοῦ, ἐγχειρίδιο τῆς τετάρτης δημοτικῆς.
4. Ἡ Καινὴ Διαθήκη. Παλαιό ἐγχειρίδιο τῆς τετάρτης δημοτικῆς.
5. Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. Παλαιό ἐγχειρίδιο τῆς πέμπτης δημοτικῆς.
6. Μέ τόν Χριστό στόν ἀγῶνα, ἐγχειρίδιο τῆς πέμπτης δημοτικῆς.
7. Ὁ Χριστός εἶναι ἡ Ἀλήθεια, ἐγχειρίδιο τῆς ἕκτης δημοτικῆς.

Γιά τήν κατάρτισιν ιερῶν καί κατηχητῶν μας ἐπάνω σέ θέματα πνευματικά, θεολογικά καί ἀντιαιρετικά μεταφράσθησαν ἢ φωτοτυπήθηκαν διάφορα βιβλία.

Ἔτσι, ὡσάκις γίνονται τά σεμινάρια, προσφέρονται καινούργια βιβλία στοὺς σπουδαστάς μας ἢ διορθώνονται καί ἀντικαθίστανται τά παλαιότερα.

Ἀπό τά ἐλληνικά μεταφράσθησαν μέχρι τώρα στά σουαχίλι τά ἐξῆς βιβλία:

1. Σύντομο Κανονικὸ Δίκαιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.
2. Αἰρετικοὶ Προτεστάντες-Πεντηκοστιανοί. Τοῦ μακαριστοῦ Ἰωάννου Κολιτσάρα.
3. Ἰεχωβάδες. Τοῦ μακαριστοῦ Δημ. Παναγιωτοπούλου.
4. Ὁρθοδοξία καί Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά. Τοῦ π. Σωφρονίου Μιχαηλίδου.
5. Γιατί ἀναβάλλεις; Τοῦ μακαριστοῦ π. Χαράλαμπος Βασιλοπούλου.

6. Γιατί δέν ἐκκλησιάζεσαι, Τοῦ ἰδίου.

7. Πότε καί πῶς πρέπει νά κοινωνεῖς. Τοῦ ἀρχιμ. π. Δανιήλ Ἀεράκη.

8. Διάλογος τοῦ Ἀγγέλου μέ τόν ἀββᾶ Μακάριο. Ἐκδοσις τῆς Ἱ. Μονῆς Κουτλουμουσίου.

9. Ψήγματα χρυσοῦ (Διδαχές ἀββᾶ Ἰσαάκ τοῦ Σύρου). Ἐκδοσις τῆς ἰδίας Μονῆς.

10. Πορεία πρὸς τόν Οὐρανόν. Ἁγίου Τύχωνος Ζαντόνσκ. Ἐκδοσις Ἱ. Μονῆς Παρακλητοῦ.

11. Ἐνας Ἀσκητής Ἐπίσκοπος. Ἐκδοσις τῆς ἰδίας Μονῆς.

12. Θαύματα μέσα ἀπό τήν θεία Λειτουργία. Ἐκδοσις τῆς ἰδίας Μονῆς.

13. Χαρίσματα καί Χαρισματοῦχοι. Α' τόμος. Ἐκδοσις τῆς ἰδίας Μονῆς.

14. Χαρίσματα καί Χαρισματοῦχοι. Β' τόμος. Ἐκδοσις τῆς ἰδίας Μονῆς.

15. Χαρίσματα καί Χαρισματοῦχοι. Γ' τόμος. Ἐκδοσις τῆς ἰδίας Μονῆς.

16. Ἡ ἄσκησις στήν ζωὴ μας. Ἐκδοσις τῆς ἰδίας Μονῆς.

17. Διηγήσεις καί ὁπτασίες γιά τήν ἄλλη ζωὴ. Ἐκδοσις: «Ὁρθόδοξος Κυψέλη».

18. Ὁ δρόμος πρὸς τήν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. Ἐκδοσις Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως.

19. Ἀθωνικὸ Γεροντικόν. Ἐκδοσις Ἱ. Μονῆς ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, Κουφάλια Θεσ/νίκης.

20. Ὁρθόδοξη Κατήχησις. Μεταφράσθηκε στά σουαχίλι ἀπό τά γαλλικά. Τό βιβλίον εἶναι Γάλλου ὀρθοδόξου συγγραφέως.

21. Τό Γεροντικόν. Τῆς ἡγουμένης τῆς Ἱ. Μονῆς ἁγίου Θεοδοσίου Ἀργους, Θεοδώρας Χαμπάκη.

22. Ὁ Μαρτίνος Λούθηρος (Βιογραφία καί ἀναίρεσις τῆς διδασκαλίας του).

23. Λύχνος τοῖς ποσί μου. (Κυριακοδρόμιον κηρύγματα στίς εὐαγγελικὰς περικοπὰς) τοῦ μακαριστοῦ Ἐπισκόπου Νικαίας Γεωργίου Παυλίδου.

24. Ἰσλαμισμός.

25. Θεωρία τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Τοῦ μακαριστοῦ Ἰωάννου Μαργαζιώτου.

26. Ἑλληνο-σουαχίλι Λεξικό.

27. Σουαχίλι-ἐλληνικό Λεξικό.

28. Ὁρθοδοξία, Ἰσλάμ καί Πολιτισμός τοῦ κ. Βασιλειάδη, τῆς Ἀδελφότητος τοῦ Σωτήρος.

29. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Πάπα.

30. Ὑποτακτικόν, τοῦ π. Κοσμᾶ Παλαιολογίου.

31. Λατρευτικόν Ἐγχειρίδιον π. Γεωργίου Κουγιουμτζογίου.

Ἡ ἄξια μνείας θά εἶναι πάντοτε ἡ βοήθεια τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σίμωνος Πέτρος διὰ τῶν ἁγίων Πατέρων Αὐτῆς, ἰδιαίτερος τῶν ἱερομονάχων π. Τιμοθέου καί π. Μακαρίου, οἱ ὁποῖοι κατήρτισαν σειρά κηρυγμάτων γιά ὅλες τίς Κυριακές καί μεγάλες ἑορτές τῶν Ἁγίων μας καί μᾶς τίς ἔστειλαν στό Κολλοῦτζι. Ὁ γραμματέας μας κ. Κοσμᾶς Ναουεζι ἀνέλαβε καί τίς μετέφρασε ἀπό τὰ γαλλικά στό σουαχίλι. Φωτοτυπήθηκαν καί μοιράσθηκαν σέ ὄλους τοὺς ἱερεῖς καί διακόνους μας. Παρέμειναν καμμιά δεκαριά τόμοι στήν βιβλιοθήκη γιά τό ἐγγύς μέλλον.

Ἐγκάρδια καί αὐθόρμητη ἦτο ἡ συμβολή τοῦ ἀνωτέρω π. Μακαρίου, βιβλιοθηκαρίου τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Ὁσίου Σίμωνος, ὁ ὁποῖος ἐπέτρεψε μέ τήν εὐλογία τοῦ σεβαστοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς του, τοῦ π. Ἐλισσαίου, νά ἐξέλθουν ἀπό τήν βιβλιοθήκη τους, περί τά 130 ὀρθόδοξα βιβλία γραμμένα στήν γαλλική γλώσσα, νά μεταφραστοῦν στήν Θεσσαλονίκη γιά φωτοτύπησι καί ἐν συνεχείᾳ νά μεταφερθοῦν στό Κολλοῦτζι.

Δεκάδες ἀπό τὰ βιβλία αὐτά ἔχουν φωτοτυπηθῆ καί ἔχουν μοιρασθῆ, κατά τὰ σεμινάρια στοὺς ἱερεῖς, διακόνους καί κατηχητές μας.

Κάθε Κυριακή, μετά τήν θεία Λειτουργία, πού γίνεται στόν ναό τοῦ ἁγίου Γεωργίου Κολλοῦτζι, λειτουργεῖ καί δανειστική βιβλιοθήκη. Περνοῦν οἱ Χριστιανοί μας ἀπό τήν αἶθουσα τῆς βιβλιοθήκης παίρνουν τὰ καινούργια βιβλία, φωτοτυ-

πημένα καί δεμένα μέ σπιράλ γιά μία ἢ δύο ἐβδομάδες. Κατόπιν τά ἐπιστρέφουν καί παίρνουν ἄλλα.

Στό Κολλοῦτζι λειτουργοῦν δύο ἰδιωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί. Ἀπό πέρυσι γίνονται δύο φορές τήν ἐβδομάδα καί ὀρθόδοξες ἐκπομπές. Στήν μία συνεργάζονται τρεῖς κυρίες: Ἡ Ὁρθοδοξία, ἡ Οὐρανία καί ἡ Πηνελόπη. Ἐπιλέγουν θέματα τῆς ἀρεσκείας τους. Ἡ κ. Ὁρθοδοξία ἀσχολεῖται μέ ἀντιαιρετικά καί ἀποηολογικά θέματα, ἡ κ. Οὐρανία μέ Βίους Ἁγίων καί ἡ κ. Πηνελόπη μέ ἠθοπλαστικά καί νεανικά θέματα παρμένα μέσα ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τοὺς Πατέρες. Στήν ἄλλη ἐκπομπή μεταδίδουν τόν θεῖο λόγο τῆς Κυριακῆς οἱ: π. Θεόφιλος, π. Νεκτάριος καί ὁ διευθυντής τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τοῦ χωρίου Γκαρκαζέμπε Γεώργιος.

Λίαν προσεχῶς θά λειτουργήσῃ ἱεραποστολικός ὀρθόδοξος ραδιοφωνικός σταθμός τοῦ Κλημακίου Κολλοῦτζι μέ ἐμβέλεια περί τά 200 χιλιόμετρα.

Ἀνέκαθεν τὰ θαύματα ἦσαν θεῖες ἐκδηλώσεις τῆς παρουσίας τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ καί τῶν Ἁγίων στήν ζωή τῶν ἀνθρώπων. Δέν ἔπαυσαν νά γίνονται μέ τό θεῖον θέλημα διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἰδιαίτερα σέ μία ἱεραποστολική περιοχή, ὅπως εἶναι τό Κογκό, ὅπου ἡ φτώχεια καί ἡ δαιμονοκρατία ἐπικρατοῦν, ὁ Θεός παρηγορεῖ τοὺς ἀνθρώπους καί τοὺς στερεώνει στήν νέα Πίστι.

Μέ τήν εὐλογία, λοιπόν, τοῦ Γέροντός μας π. Γεωργίου ἐγράφησαν θαύματα καί σημεῖα, πού συνέβησαν στό Κογκό σέ δύο μέχρι τώρα βιβλία. Αὐτά ἔχουν τοὺς τίτλους:

1. Μέγας εἰ Κύριε καί θαυμαστά τά ἔργα Σου. Ἐκδοσις: Ἱεραποστολικός Σύλλογος "Ἁγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός", Θεσσαλονίκη.

2. Θαυμαστές Ἱστορίες, Θαύματα καί μαγεία ἀπό τήν Ἱεραποστολή στήν Ἀφρική. Ἐκδοσις: "Ὁρθόδοξη Κυψέλη", Θεσσαλονίκη.

Ἐνῶ τό βιβλίό μέ τήν Ἱστορία τοῦ Ἱεραποστο-

λικοῦ Κλημακίου Κολλοῦτζι Κογκό εἶναι σχεδόν ἔτοιμο καί προσεχῶς θά ἐκδοθῆ.

Ἀργότερα θά ἐκδοθοῦν καί ἄλλα νεώτερα θαύματα, τά ὁποῖα αὐτόπτες μάρτυρες τά ἔζησαν καί γραπτῶς μᾶς τά παρέδωσαν.

Ἡ ἄλλη βιβλία τῶν ὁποίων δέν ἔχει τελειώσει ἡ μετάφρασίς τους εἶναι: Ὁ Εὐεργετινός, τό Ἐκκλησιαστικό φρόνημα, τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου κ. Ἱεροθέου καί οἱ Βίοι τῶν Ἁγίων.

Ὁ ὑπεύθυνος τοῦ ἱεραποστολικοῦ Κλημακίου ἐφρόντισε καί γιά τήν μουσική κατάρτισι τῶν παιδιῶν τῶν οἰκοτροφείων μας. Στά πρῶτα χρόνια, συνήθισαν νά ψάλλουν ἐλληνικά, χωρίς νά καταλαβαίνουν τί ψάλλουν. Μέ τήν μετάφρασι τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας βιβλίων, διατυπώθηκε ἡ γνώμη νά μάθουν τά παιδιά μας βυζαντινή μουσική. Παράλληλα μέ τήν προσπάθεια αὐτή μελοποιήθηκαν μέ βυζαντινοὺς χαρακτήρες καί τά ἐξῆς μουσικά μαθήματα στήν γλώσσα σουαχίλι:

1. Ἀναστασιμάριο.
2. Θεία Λειτουργία.
3. Ὁρθρος.
4. Ἐσπερινός.
5. Πολυέλειοι.
6. Μεγάλη Ἐβδομάδα.
7. Τριώδιο.
8. Πεντηκοστάριο.

Τά παιδιά τῶν οἰκοτροφείων μας καί ἄλλα χριστιανόπουλά μας ἔχουν ἀγγελικές φωνές. Ὅταν ψάλλουν, ξεπερνοῦν πολλοὺς ἀπό τίς ὀργανωμένες χορωδίες παιδιῶν στήν Ἑλλάδα. Ἀγάπησαν τήν βυζαντινή μουσική καί ἐπεδόθηκαν μέ ζῆλο στήν ἐκμάθησί της. Ἐτσι, μετά τίς ἀσκήσεις τοῦ πρώτου τευχιδίου τοῦ μακαριστοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ Ἰωάννου Μαργαζιώτου, τά παιδιά μῆκαν στό Ἀναστασιμάριο στήν γλώσσα σουαχίλι. Γιά νά διευκολύνωνται στήν ἐκμάθησι τῆς θεωρίας τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, μεταφράσθηκε στήν σουαχίλι τό βιβλίό αὐτό τοῦ Ἰωάννου Μαργαζιώτου. Μετά τήν ἐκμάθησι τῶν βα-

σικῶν μαθημάτων τοῦ Ἀναστασιματαρίου τά παιδιά μας ἐνωμένα σέ μία χορωδία, ἔγραψαν καί κασσέτες γιά τό ἀρχεῖο τῆς Ἱεραποστολῆς. Συνοδικά γράφθηκαν μέχρι στιγμῆς 20 κασσέτες. Σ' αὐτές περιέχονται οἱ ἦχοι ὄλου τοῦ Ἀναστασιματαρίου, ὅλα τά Χερουβικά τοῦ Θ. Φωκαέως, τά Λειτουργικά ὄλων τῶν ἡχων, μερικά «Δύναμις...», οἱ Πολυέλειοι ὄλων τῶν ἡχων, Καταβασίες, τά ἐγκώμια τοῦ Ἐπιταφίου καί ἄλλα.

Προσφάτως μέ τήν εὐλογία τοῦ σεβαστοῦ μας Γέροντος π. Γεωργίου φωτοτυπήθηκαν καί ἐδέθηκαν μέ «σπιράλ» τρεῖς σειρές αὐτῶν τῶν βιβλίων γιά τίς Μητροπόλεις Τανζανίας, Κένυας καί τήν Ἐπισκοπή Μπουκόμπας. Ὁ Μητροπολίτης Τανζανίας παρέλαβε αὐτοπροσώπως τό χαρτόκουτο μέ τά βιβλία, στόν θεοφιλέστατο Μπουκόμπας ἐστάλησαν ταχυδρομικῶς καί παρελήφθησαν, ἐνῶ ὁ Μητροπολίτης Κένυας θά τά παραλάβῃ προσεχῶς. Τά βιβλία αὐτά περιλαμβάνονται καί σέ δισκέττα CD.

Ἀκόμη 27 βιβλία ἀπ' αὐτά ἐστάλησαν στήν Ἱερά Μητρόπολι Οὐγκάντας.

Οἱ προσπάθειες πρὸς τό παρόν συνεχίζονται. Ἦδη μηχανογραφήθηκαν καί προσεχῶς φωτοτυποῦνται γιά νά σταλοῦν στήν Ἀφρική τό Εὐαγγέλιο καί ὁ Ἀπόστολος, τά ὁποῖα εἶναι σέ περικοπές, ἀντίγραφα τοῦ ἐλληνικοῦ πρωτοτύπου. Ἐνῶ πολλὺς χρόνος θά χρειασθῆ ἀκόμη γιά τήν μετάφρασι τῶν Βίων τῶν Ἁγίων.

Ἐπισημαίνουμε ὅτι τά μεταφρασθέντα βιβλία ἀνέρχονται σέ 12.000 σελίδες, ἐνῶ τά συγγραφέντα μουσικά μαθήματα σέ 1.200 σελίδες.

Ὁ ἑορτασμός 50 χρόνων ποιμαντικῆς μερίμνης τῆς ἐν Κορέᾳ Ἐκκλησίας ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

Γιά τρίτη φορά σέ διάστημα δεκαπέντε ἐτῶν οἱ Κορεάτες Ὀρθόδοξοι εἶχαν τήν ἐξαιρετική εὐλογία καί τιμή νά ὑποδεχθοῦν τήν Α.Θ. Παναγιότητα τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη μας κ.κ. Βαρθολομαῖο στήν ὁμορφὴ καί φιλόξενη πατρίδα τους.

Ἡ πρώτη ἐπίσκεψη τοῦ Παναγιωτάτου ἔγινε τό 1995 καί εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα, μετά τίς συνομιλίες μετά τοῦ Προέδρου τῆς χώρας, τήν ἐπίσημη ἀναγνώριση τῆς ἐν Κορέᾳ Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας ἐκ μέρους τῆς κορεατικῆς κυβερνήσεως. Ἡ δεύτερη ἐπίσκεψη ἔγινε ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν ἐκατό χρόνων παρουσίας τῆς Ὀρθοδοξίας στήν Κορέα. Καί ἡ τρίτη ἐπίσκεψη πραγματοποιήθηκε μέ τήν εὐκαιρία συμπληρώσεως πενήντα χρόνων ποιμαντικῆς μερίμνης τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Κορέας ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τά Χριστούγεννα τοῦ 1955 οἱ λιγοστοί ἐναπομείναντες Ὀρθόδοξοι πιστοί, μετά τοὺς πολέμους, τίς διώξεις, τίς ἀπερίγραπτες δυσκολίες καί ταλαιπωρίες, στήν γενική συνέλευση τῆς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Νικολαίου Σεούλ, ἀποφάσισαν νά ζητήσουν τήν προστασία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. «Καί ὅπως ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶδεν εἰς ὄραμα τόν Μακεδόνα νά τοῦ ζητᾷ βοήθειαν καί ἀμέσως ἀνταποκρίθηκεν εἰς τό αἶτημά του, ἔτσι καί τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ὄν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τά νοσσία ἑαυτῆς ὑπό τὰς πτέρυγας (Μτ. 23:37), κατά τήν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν τοῦ Κυρί-

ου, ἐδέχθη προθύμως νά ἀναλάβῃ τήν ποιμαντικὴν μερίμναν τῆς ἐν Κορέᾳ Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἔκτοτε πλουσίως ἀπήλαυσε τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ εὐρισκομένη ὑπό τὰς στοργικὰς πτέρυγας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου» (ἀπόσπασμα ἀπ' τήν ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορέας κ. Σωτηρίου κατά τήν πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου δεξίωση τῆς 23ης Ἰουνίου 2005).

Ἀπ' τὰ πολλὰ γεγονότα πού ἔλαβαν χώρα κατά τήν παραμονή τοῦ Παναγιωτάτου στήν Κορέα, καί στὰ ὁποία συμμετείχαν ἐκτός τῶν Ὀρθοδόξων Κορεατῶν, ὑψηλόβαθμοι ἐκπρόσωποι ἄλλων Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν, Πρέσβεις διαφόρων κρατῶν, δημοσιογράφοι Κορεάτες καί Ἕλληνες, παρουσιάζουμε τέσσερα ὡς τὰ πλέον χαρακτηριστικά:

1. Ὁ Παναγιώτατος ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίνια τοῦ «Κέντρου Μερίμνης Ὑπερηλίκων» στήν πόλη τοῦ Τζουντζόν, τό ὁποῖο ἀνηγέρθη στόν προαύλειο χώρο τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἁγίου Βόριδος. Τό Κέντρο αὐτό, τοῦ ὁποίου τὰ ἔξοδα ἀνεγέρσεως καλύφθηκαν, κατά τό μεγαλύτερο μέρος, ἀπό τήν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση, θά ἐξυπηρετῆ τίς ἀνάγκες τῶν ὑπερηλίκων τῆς περιοχῆς, καθὼς ἐπίσης θά χρησιμοποιηθεῖ γιά συνάξεις νέων, ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων κ.ἄ.

2. Τό Πανεπιστήμιο Hankuk University for Foreign Studies, στό ὁποῖο ἀπό διείσδυσης λειτουργεῖ μέ ἐπιτυχία καί πολλὰς προοπτικὲς γιά τό μέλλον «Τμήμα Ἑλληνικῶν Σπουδῶν», ἀπένει-

με τιμητικὸ διδακτορικὸ δίπλωμα φιλοσοφίας στόν Παναγιώτατο. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Πανεπιστημίου στήν προσφώνησή του ἐξῆρε τήν προσωπικότητα τοῦ τιμωμένου καί ἐτόνισε τήν μεγάλη προσφορά του στήν εὐαισθητοποίηση τῆς κοινῆς γνώμης γιά τήν διάσωση τοῦ πλανῆτη γῆ ἀπ' τήν οικολογικὴ καταστροφή. Στήν βαρυσήμαντη ὁμιλία του ὁ Παναγιώτατος ἀνέπτυξε πρῶτον, τήν σημασία καί τήν σπουδαιότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὡς ἱστορικοῦ, πνευματικοῦ καί πολιτιστικοῦ φαινομένου, καί, δεύτερον, τήν οἰκουμενικὴ διάσταση τῆς Χριστιανικῆς Ὀρθόδοξης πίστεως στόν σύγχρονο κόσμο μας. Ἡ ὁμιλία, κατά κοινὴ ὁμολογία, προκάλεσε μεγάλη ἐντύπωση στοὺς καθηγητὲς, φοιτητὲς καί ἄλλους ἐπίσημους προσκεκλημένους. Ἦταν μιὰ ὁμολογία πίστεως καθ' ὅσον οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ἀκροατῶν ἄκουσαν, καθὼς ἔλεγαν, γιά πρώτη φορά νά γίνεται λόγος γιά τό πολὺ σπουδαῖο καί ἐνδιαφέρον αὐτὸ θέμα.

3. Τό τρίτο κατά σειρά σημαντικό γεγονός πού ἔλαβε χώρα κατά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Παναγιωτάτου στήν Κορέα ἦταν τὰ Ἐγκαίνια τοῦ νεοεγερθέντος ἱεροῦ ναοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης. Τὰ Ἐγκαίνια τελέσθηκαν προεξάρχοντος τοῦ Παναγιωτάτου, συμπαραστανμένου ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Ἡλιουπόλεως καί Θείρων κ. Ἀθανασίου, Προύσης κ. Διονυσίου, Τορόντο κ. Σωτηρίου, Φλωρίνης κ. Θεοκλήτου καί Κορέας κ. Σωτηρίου. Ὁ Παναγιώτατος ἀπὸ τό ἱστορικὸ Φανάρι μετέφερε τό Ἅγιον Μύρον καί τὰ ἱερά Λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων Παρασκευῆς, Τρύφωνος καί Κηρύκου, τὰ ὁποῖα τοποθετήθηκαν στήν μαρμάρινη ἁγία Τράπεζα δωρεὰ τοῦ κτήτορος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ καπετάν Βασίλη Κωνσταντακοπούλου (Costamare). Ἀξίζει νά σημειωθῆ ὅτι κατά τὰ Ἐγκαίνια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ συμμετείχε πολὺς λαὸς πού θύμιζε τήν πανσπερμία τῆς

Πεντηκοστῆς ἀφοῦ ἀποτελεῖτο ἀπὸ Κορεάτες, Ἕλληνες, Ρώσους, Ρουμάνους, Ἀμερικανούς κ.ἄ.

4. Ἐνα ἱστορικῆς σημασίας ἐπίσης γεγονός ἦταν καί ἡ συνάντηση τοῦ Παναγιωτάτου μετά τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καί ἐκπροσώπων τῶν ἐνοριακῶν συμβουλίων στήν αἶθουσα τοῦ ἱεραποστολικοῦ κέντρου στήν Σεούλ. Κατά τήν συνάντηση αὐτὴ ὁ Παναγιώτατος ἐπέδωσε στόν Σεβ. Μητροπολίτη Κορέας κ. Σωτήριο τοὺς ἐγκεκριμένους ὑπὸ τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κανονισμοὺς α) λειτουργίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορέας, β) τῶν Ἐνοριῶν καί τοῦ γ) Φιλανθρωπικοῦ Ὄργανισμοῦ. Στήν ἐμπνευσμένη ὁμιλία του ὁ Παναγιώτατος ἐτόνισε τὴν ἀξία τῆς ἐνότητος, τῆς διακονίας καί τῆς ταπεινώσεως γιά νά εὐλογηθοῦν οἱ προσπάθειες τῶν ἐργαζομένων στήν Ἐκκλησία καί προέτρεψε ὅλους «μένειν συνημμένοι τῷ ἐπιτοπίῳ Ἀρχιερεῖ ὡς χορδαὶ κιθάρα» κατά τὴν ὠραιότατην ἔκφρασιν τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου Ἀντιοχείας». Καί πρόσθεσε: «Ταῦτα λέγομεν, ἀδελφοί ἠγαπημένοι καί τέκνα εὐλαβέστατα, διὰ νά προλάβωμεν τυχόν λογισμοὺς ἀνταρσίας ἐν ταῖς εὐλογημέναις ἐνορίαις ὑμῶν, αἵτινες Χάριτι Θεοῦ, αὐξάνουν καί ἀριθμητικῶς καί ποιστικῶς ὑπὸ τὴν πεπνυμένην καθοδήγησιν τοῦ ἐκλεκτοῦ Ποιμενάρχου ὑμῶν καί τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ Μητροπολίτου Κορέας κυρίου Σωτηρίου. Καί ὁ Ἱερώτατος Ποιμενάρχης σας μήπως ἐκ ταπεινώσεως πολλῆς δέν ἀφῆκε τὴν ἀνάπαυσίν του εἰς Ἑλλάδα καί ἔλαβεν ἀνά χεῖρας τὴν ἱεραποστολικὴν ράβδον, ἀρνηθεὶς συγγενεῖς καί φίλους, καί ἦλθεν ἐνταῦθα ἄγνωστος ἐν μέσῳ ἀγνώστων; Ἀναπαύσατε τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἐν Χριστῷ, ὥστε ὁμονοοῦντες καί ὁμοφρονοῦντες καί ὁμοστοχεύοντες ἐν ἀγάπῃ ἀληθινῇ νά κατορθώσετε μείζονα τῶν ἄχρι τοῦδε ἐπιτε-

χθέντων πολλῶν καὶ θαυμαστῶν καὶ νά γίνντε οὕτως ἢ σταθερά καὶ ἀσφαλῆς βᾶσις διὰ τὴν περαιτέρω καρποφόρον πορείαν τῆς εὐλογημένης τοπικῆς Ἐκκλησίας ὑμῶν... Ἡμεῖς δὲ ὡς Προκαθήμενος τοῦ πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου θά καυχώμεθα δι' ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ καὶ θά σᾶς ἔχωμεν ὡς ὑπόδειγμα ἀρίστης ἐκκλησιαστικῆς συνεργασίας καὶ ζωῆς, πληροφορούμενοι τὰς ἐκάστοτε προόδους καὶ ἐκκλησιαστικὰς ἐπιτυχίας ὑμῶν...».

* * *

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Παναγιωτάτου στήν Ἱερά Μητρόπολη Κορέας ἔγινε γιὰ μιά ἀκόμη φορά πηγὴ μεγάλης ἠθικῆς ἐνισχύσεως καὶ ἐνδυναμώσεως τῶν Ὁρθοδόξων Κορεατῶν γιὰ τὴν πνευματικὴ τους αὐξησι καὶ καρποφορία, καὶ τὴν συνέχιση τῆς ἱεραποστολικῆς σπορᾶς στοὺς συμπατριῶτες τους. Οἱ Κορεάτες κληρικοί καὶ πιστοὶ εἶχαν ἐξ ἄλλου τὴν εὐκαιρία μὲ διάφορες ἐκδηλώσεις νά ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνη τους ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Παναγιωτάτου πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησία, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μας γιὰ τὴν στοργή καὶ τὴν ἀγάπη πού ἀπῆλαυσαν τὰ πενήντα χρόνια πού πέρασαν. Χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ὅσα εἶπε στήν προσφώνησή του ἐκ μέρους τῶν Κορεατῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ὁ Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου π. Δανιήλ Νά κατὰ τὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴ τοῦ Παναγιωτάτου στὸν Καθεδρικό Ναό τοῦ ἁγίου Νικολάου: «Παναγιώτατε, σᾶς παρακαλοῦμε δεχθῆτε τὴν βαθεῖα εὐγνωμοσύνη μας γιὰ τὴν πατρικὴ ἀγάπη καὶ εὐλογία Σας, στήν ὁποία θά προσπαθήσουμε νά ἀνταποκριθοῦμε ἐργαζόμενοι γιὰ τὴν ἐξάπλωση τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου καὶ γιὰ τὴν δόξα τῆς Ἐκκλησίας σ' αὐτὴ τὴν εὐλογημένη χώρα τῆς Ἰσθμῆς Ἀνατολῆς».

Κατακλείοντες τὴν πενιχρὴ αὐτὴ παρουσίαση τῆς ἐπισκέψεως τῆς Α.Θ. Παναγιότητος στήν Κορέα, ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ νά παραθέσουμε ἕνα μικρὸ ἀπόσπασμα ἀπ' τὴν ὁμιλία τοῦ Παναγιωτάτου κατὰ τὴν δοξολογία στὸν Καθεδρικό Ναό τοῦ Ἁγίου Νικολάου Σεούλ (23.6.05) στήν ὁποία φανερώνεται τὸ Ὁρθόδοξο ἱεραποστολικὸ ἦθος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου: «Συνήθως, ἀδελφοί, θεωροῦμεν ἡλθασμένως, ὅτι τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ εἶναι μόνον ὑπόθεσις τῶν ὑπευθύνων καὶ ἡρωϊκῶς ἐκδπανωμένων ἱεραποστόλων. Ἡ προτροπὴ τοῦ Κυρίου ὁμως ὅπως ὦμεν φῶς καὶ λάμπωμεν πᾶσι διὰ τῶν εὐαγγελικῶν ἔργων φανεροὶ τὴν καθολικὴν ὑποχρέωσιν ἐνός ἐκάστου χριστοσφραγίστου πιστοῦ νά ἀποδεικνύη διὰ τοῦ καθαροῦ βίου καὶ τῆς εὐαγγελικῆς βιοτῆς καὶ ὑπευθύνου πίστεως εἰς τοὺς μή γνόντας εἰσέτι τὸ φῶς τῆς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ καθ' ἡμᾶς Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ποικίλως δοκιμαζομένη καὶ πολεμουμένη καὶ ταπεινουμένη, οὐδέποτε ἐλησμόνησε τὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη». Ἐν τῇ δυνάμει τοῦ κηρύγματος τῆς μωρίας τοῦ Σταυροῦ ἐπορεύθη καὶ πορεύεται εἰς λαοὺς καὶ φυλὰς διὰ τῶν ἐκλεκτῶν ἱεραποστόλων αὐτῆς, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέπουσα εἰ μὴ εἰς τὴν σωτηριώδη διάδοσιν τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐν τῷ ἔργῳ τῆς τούτῳ ὑπερέβη ἐθνολογικὰς, φυλετικὰς, ἱστορικὰς, γλωσσικὰς, πολιτιστικὰς καὶ ἄλλας διαφορὰς καὶ σεβομένη βαθύτατα τὴν προσωπικότητα καὶ ἰδιομορφίαν ἐνός ἐκάστου λαοῦ εἵλκυσε τούτους εἰς τὴν μάνδραν τῆς σωτηρίας, φανεροῦσα οὕτω τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐξ ἐνός ζεύγους κοινῆς καταγωγῆς πάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν θεόθεν προέλευσιν καὶ σκοποθεσίαν τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν ἐν τῇ γῆ».

Ἄθανασία Κοντογιαννακοπούλου

Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον
Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος
κ.κ. Χριστόδουλον

Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,
Εὐλογεῖτε,

Τὸ τέλος τῆς φετεινῆς Ἀκαδημαϊκῆς χρονιᾶς μοῦ δίνει τὴν ἐξαιρετικὴν χαρὰ καὶ εὐλογία νά Σᾶς ἀπευθύνω λόγους εὐχαριστίας καὶ εὐγνωμοσύνης γιὰ τὴν συνεχιζόμενὴ στήριξή Σας στό ἔργο τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας ἐδῶ στήν Κένυα.

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συμβάλλει τὰ μέγιστα στήν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς μας σέ ὅλους τοὺς τομεῖς. Ἔτσι μὲ τὴ δική Σας τὴν προσφορά τὸ ἔργο προάγεται συνεχῶς.

Ἰδιαίτερα φέτος εἶχαμε τὴν μεγάλην χαρὰ καὶ ἱκανοποίηση νά χαροῦμε τοὺς πρώτους ἀποφοίτους τῆς Παιδαγωγικῆς μας Σχολῆς. Ἀπεφοίτησαν σαράντα ὀκτώ νέοι καὶ νέες μὲ τίς καλύτερες ἐπιδόσεις καὶ προοπτικὲς. Ὅπως γνωρίζετε ἡ Σχολὴ αὐτὴ ἐντάσσεται μέσα στό πρόγραμμά μας, εἶναι ἀναγνωρισμένη ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας τῆς Κένυας καὶ τιμᾶ τὸ Πατριαρχεῖο μας καὶ τὴν Ὁρθοδοξία μας γενικότερα.

Συνεχίζωμεν, ὅπως καὶ στό παρελθόν, τίς ἐκδόσεις λειτουργικῶν κειμένων στίς Ἀφρικανικὲς διαλέκτους. Ἔτσι φέτος γιὰ πρώτη φορά κυκλοφόρησε ὁλόκληρος τόμος τῆς Μ. Ἑβδομάδος στὰ Σουαχίλι. Πέρυσι κυκλοφόρησαν οἱ ἴδιες ἀκοιουθίες στὰ Κικούγιου. Μέλημά μας εἶναι ἡ κάθε φυλὴ νά μπορεῖ νά ἀπολαμβάνει τὸν πλοῦτο τῆς λειτουργικῆς μας παράδοσης στήν ἴδια διάλεκτο πού ὁμιλεῖ. Ἐξ ἄλλου ἕνας ἀπὸ τοὺς στόχους μας ἐδῶ στήν Πατριαρχικὴ μας Σχολὴ εἶναι κι αὐτός. Οἱ ἀπόφοιτοὶ μας φεύγοντας ἀπὸ ἐδῶ παίρνουν μαζί τους τυπωμένες τίς ἱερὲς ἀκοιουθίες στήν τοπικὴ τους διάλεκτο.

Γι' αὐτὸ, Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα ἡ προσφορά τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας μᾶς συγκινεῖ καὶ μᾶς ἐνισχύει μεγάλως στήν προσπάθειά μας.

Σᾶς εἶμαστε εὐγνώμονες καὶ Σᾶς εὐχαριστοῦμε. Μὲ βαθύτατο σεβασμὸ καὶ πολλῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης, τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης.

† Ὁ Κένυας Μακάριος

Ἡ βάπτισις τοῦ ἡγεμόνα τῶν Βουλγάρων Βόριδος (μικρογραφία τοῦ «Χρονικοῦ» τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ, Ρώμη, Βατικανή Βιβλιοθήκη).

Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων

(συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

Τῆς ΒΑΠΤΙΣΗΣ τοῦ ἡγεμόνα ἀκολούθησε ἡ κατήχηση καὶ βάπτισις τῶν ἀρχόντων (βογιάρων). Κάποιοι ἀπ' αὐτούς πάντως, φανατικοὶ εἰδωλοπλάτρες, ἐμμένοντας στὴν πατροπαράδοτη θρησκεία τους, ἐπιχείρησαν νὰ ἐκθρονίσουν τὸν Βόριδα καὶ ν' ἀνακηρύξουν χάνο ἕναν ὁμόπιστό τους. Ἡ ἀπόπειρα ἐκείνη ὅμως ἀπέτυχε καὶ οἱ συνωμότες θανατώθηκαν.

Ἦστερα ἦρθαν στὴν Βουλγαρία κληρικοὶ καὶ διδάσκαλοι, ἀπεσταλμένοι τοῦ Μεγάλου Φωτίου, πού ἐπιδόθηκαν στὴν κατήχηση τοῦ λαοῦ μὲ τὴν ὑποστήριξη τοῦ Βόριδος. Ὁ ἡγεμόνας μάλιστα ζήτησε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ἀρχιεπίσκοπο, ὁ ὁποῖος θὰ εἶχε ὡς ἔδρα του τὴν Πρεσθλάβα, καὶ ἄλλους κληρικούς, γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας.

Πρόσκαιρα διαταράχθηκαν οἱ σχέσεις τοῦ Βόριδος μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅταν ὁ χάνος, ἀπὸ φόβο μήπως ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐξάρτηση τῆς χώρας του ἀπὸ τὴν Βασιλεύουσα ἔχει καὶ πολιτικὲς συνέπειες, ἀπαίτησε τὴν ἄμεση ἀνακήρυξη τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας σὲ αὐτοκέφα-

λο πατριαρχεῖο. Ὁ Μέγας Φῶτιος, ὅπως ἦταν φυσικό, δὲν ἔστερξε, θεωρώντας πρόωρη τὴν ἀνεξαρτητοποίηση τῆς νεοσύστατης Ἐκκλησίας. Τότε ὁ Βόρις στράφηκε στὴ Δύση. Τὸν Αὐγούστο τοῦ 866 ἀπεσταλμένοι του ἔφτασαν στὴ Ρώμη καὶ παρέδωσαν στὸν δεσποτικὸ καὶ ἀδίστακτο πάπα Νικόλαο Α' (858-867) κατάλογο μὲ 106 ἐρωτήματα τοῦ χάνου. Ὁ πάπας ἔσπευσε νὰ στείλει στὴ Βουλγαρία δύο ἐπισκόπους, τὸν Πόρτου Φορμόζο καὶ τὸν Ποπουλιανίας Παῦλο, μὲ ἀπαντήσεις στὰ ἐρωτήματα τοῦ Βόριδος καὶ μὲ μεγάλη συνοδεία γιὰ τὴ διοργάνωση τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Κωνσταντινοπολίτες κληρικοὶ διώχθηκαν ἀπὸ τὴ χώρα καὶ οἱ παπικοὶ ἀπεσταλμένοι ἄρχισαν ἀμέσως νὰ ἐπιβάλλουν στὸν βουλγαρικὸ λαὸ τὰ λατινικὰ δόγματα καὶ ἔθιμα (προσθήκη τοῦ filioque στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, ἀπόρριψη Μυστηρίων πού τελοῦσαν ἕγγαμοὶ ἱερεῖς, νηστεία Σαββάτου κ.ἄ.). Ὁ πατριάρχης Φῶτιος, μὲ ἐγκύκλια ἐπιστολὴ του, διαμαρτυρήθηκε ἐντονότατα ἐναντίον τῶν παράνομων ἐνεργειῶν τῶν Λατίνων, χαρακτηρίζοντας τοὺς παπικοὺς ἀπεσταλμένους ὡς «ἄνδρας ἐκ σκότους ἀναδύντας», καὶ στὴ συνέχεια (867)

συγκάλεσε σύνοδο στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἡ σύνοδος, στὴν ὁποία παρέστησαν χίλιοι ἐπίσκοποι καὶ κατώτερων βαθμῶν κληρικοὶ, καθὼς καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν ἄλλων πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, καταδίκασε πανηγυρικὰ τὸν πάπα τόσο γιὰ τὴν ἐπέμβαση στὴ Βουλγαρία ὅσο καὶ γιὰ τὴν κακόδοξες καινοτομίες του.

Ὁ Βόρις, πάντως, δὲν ἄργησε ν' ἀπογοητευθεῖ ἀπὸ τὴ Ρώμη, πού, παρὰ τὴν ἐπανειλημμένη ἐκκλήσεις του (866, 867, 869), δὲν ἱκανοποιοῦσε τὸ αἷτημά του γιὰ τὴν ἀνάδειξη ἀνεξάρτητου προκαθημένου τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι στράφηκε πάλι στὴν Κωνσταντινούπολη. Ὁ πατριάρχης Ἰγνάτιος Α' (847-858, 867-877), διάδοχος τοῦ Μεγάλου Φωτίου, ἔθεσε τὸ βουλγαρικὸ ζήτημα σὲ σύνοδο, πού συγκροτήθηκε στὴ Βασιλεύουσα στὰ 869-870. Ἡ σύνοδος ἀποφάσισε τὴν παραχώρηση σχετικῆς αὐτονομίας στὴν Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας, ἡ ὁποία ὡστόσο θὰ ἐποπτευόταν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ πατριάρχης χειροτόνησε ἀρχιεπίσκοπο Βουλγαρίας τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸν ἔστειλε μὲ δέκα ἄλλους ἐπισκόπους καὶ ἱερεῖς στὴ γειτονικὴ χώρα. Ὁ Ἰωσήφ καὶ οἱ συνεργάτες του ἐπιδόθηκαν ἀμέσως στὴν ἀναδιοργάνωση τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὴν κατήχηση τοῦ λαοῦ.

Ὁ λατινικὸς κληρὸς ἀπομακρύνθηκε. Τότε ὁ πάπας Ἰωάννης Η' (872-882) ἀπέληξε νὰ καθαιρέσει τὸν Ἰγνάτιο, ἂν δὲν ἀνακαλοῦσε τοὺς κληρικούς του ἀπὸ τὴ βουλγαρικὴ ἐπικράτεια. Οἱ παπικοὶ ἀπεσταλμένοι ὅμως ἔφτασαν στὴν Κωνσταντινούπολη στὴ 23 Ὀκτωβρίου τοῦ 877, ὅταν ὁ γέροντας πατριάρχης εἶχε ἤδη ἀποβιώσει καὶ στὸν πατριαρχικὸ θρόνο εἶχε ἐπανέλθει ὁ Μέγας Φῶτιος. Τόσο ἐκεῖνος ὅσο καὶ ὁ αὐτοκράτορας Βασίλειος Α' (867-886) δῆλωσαν ἀδυναμία ἱκανοποίησης τῆς παπικῆς ἀπαιτήσεως, δεδομένου ὅτι, ἀκόμη καὶ ἂν οἱ ἴδιοι ὑποχωροῦσαν, οἱ Βούλγαροι γιὰ κανένα λόγῳ δὲν ἔστεργαν πιά νὰ ὑπαχθοῦν στὴ Ρώμη. Καὶ πραγματικά, ἐνῶ ὁ Φῶτιος, σὲ ἔνδειξη καλῆς θελήσεως, ἀνακάλεσε τὸν ἀρχιεπί-

σκοπο Βουλγαρίας Ἰωσήφ, ὁ Βόρις δὲν ἐπέτρεψε νὰ ἐκτελεστεῖ ἡ πατριαρχικὴ ἐντολή. Ἀπὸ τότε, πάντως, οἱ Λατίνοι δὲν παραιτήθηκαν ἀπὸ τὴν ἀξιώσεις τους ἐπὶ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας καὶ δὲν ἔπαυσαν τὴν προσπάθειά τους γιὰ τὴν ὑπαγωγή της στὴ δικαιοδοσία τοῦ ποντίφκα τῆς Ρώμης.

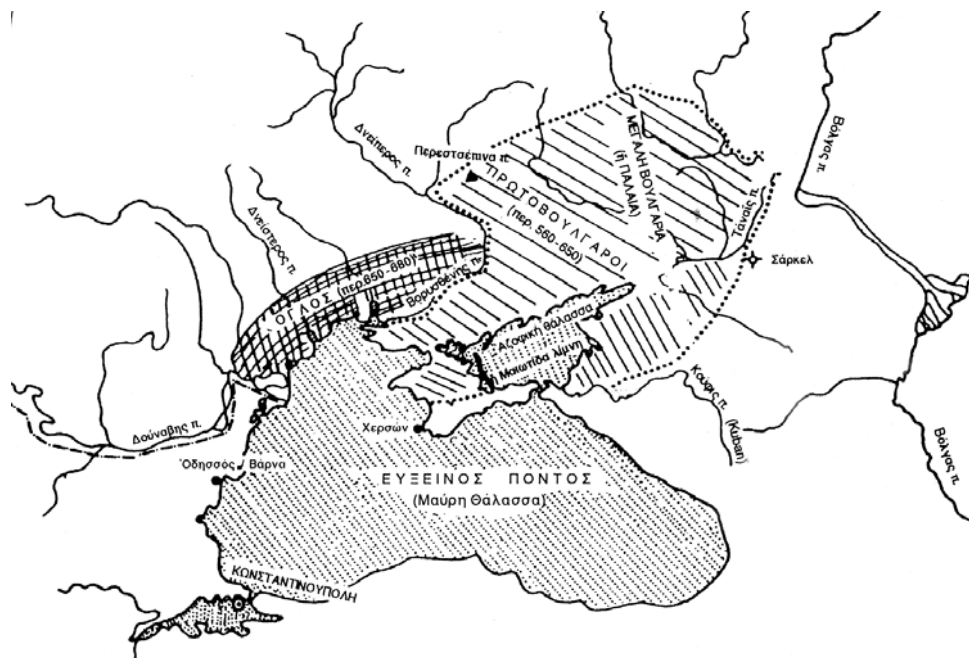
Ἀξιοσημείωτο ἱστορικὸ γεγονός τῶν 9ου καὶ 10ου αἰ. εἶναι ἡ ὀλοκλήρωση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τῶν Βουλγάρων, πού εἶχε ἀρχίσει, ὅπως εἶδαμε, τὸν 7ο αἰ. Τοῦτο ὀφείλεται στοὺς Σλάβους μαθητὲς τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, πού, μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ δευτέρου τὸ 885 – ὁ πρῶτος εἶχε ἀποβιώσει 16 χρόνια νωρίτερα –, ἐγκατέλειψαν τὴ Μοραβία, ἐξαιτίας τῶν ἀμειλικτῶν διωγμῶν τῶν Φράγκων ἱεραποστόλων, καὶ κατέφυγαν στὴ Βουλγαρία. Ἐκεῖ, παράλληλα μὲ τὸ χριστιανικὸ κήρυγμα, διέδωσαν τὴ σλαβικὴ γραφὴ καὶ συνάκλουθα τὴ σλαβονικὴ γλῶσσα. (βλ. Σπυρ. Κοντογιάννη, *Οἱ μαθητὲς τῶν δύο ἁγίων ἀδελφῶν* [Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου], «Πάντα τὰ ἔθνη» τ. 15/1985, σελ. 12-14).

Ὡς ἐξοχότεροι μαθητὲς τῶν δύο μεγάλων φωτιστῶν τῶν Σλάβων θεωροῦνται οἱ ἅγιοι Ἀγγελῆριος, Κλήμης, Ναούμ, Γοράζδος καὶ Σάββας. Στὴ Βουλγαρία ἔδρασαν ἱεραποστολικά οἱ τρεῖς πρῶτοι καὶ, σύμφωνα μὲ κάποιες πληροφορίες, ὁ τέταρτος.

Ὁ Ἀγγελῆριος, ὁ Κλήμης καὶ ὁ Ναούμ, ἀφοῦ πέρασαν μὲ μιὰ πρόχειρη σχεδία τὸν ποταμὸ Ἰστρο, ἔγιναν μὲ εὐμένεια δεκτοὶ ἀπὸ τὸν Βούλγαρο στρατιωτικὸ διοικητὴ τῶν Βελεγράδων Βοριτάκανο, ὁ ὁποῖος ἀντιλήφθηκε τὴν ἀξία καὶ τὴν ἱκανότητά τους. Ἀφοῦ λοιπὸν τοὺς περιποιήθηκε, τοὺς ἔστειλε στὸν ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας. Μὲ τὴν ἀμέριστη συμπαράσταση τοῦ Βόριδος οἱ τρεῖς ἅγιοι ἐπιδόθηκαν στὴν ἱεραποστολή καὶ τὴ διδασχὴ τοῦ λαοῦ.

Ὁ Ἀγγελῆριος ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ αὐτὴ λίγο καιρὸ μετὰ τὸν ἐρχομὸ του στὴ Βουλγαρία.

Ὁ Κλήμης ἔδρασε μὲ μεγάλη ἐπιτυχία στὴ δυτικὴ περιοχὴ τῆς χώρας, στὴν Κουτμιτζίτζα, ὅπου

Χάρτης της Μεγάλης Βουλγαρίας και του χώρου εγκατάστασής του Άσπαρούχ.

μέσα σέ επτά μόνο χρόνια απέκτησε 3.500 μαθητές. Μετέφρασε από την ελληνική εκκλησιαστικά βιβλία, συνέγραψε εποικοδομητικούς λόγους για τις εορτές και τις μνήμες των αγίων και συνέθεσε πατριευτικούς ύμνους. Τό 894 χειροτονήθηκε επίσκοπος Βελίτσης (βόρεια τής Άχρίδος), όπου ανέπτυξε πολυσχιδή δράση. Κοιμήθηκε τό 916 και τιμάται ως ο πρώτος εθνικός άγιος των Βουλγάρων, ο πρώτος εθνικός τους επίσκοπος, παιδαγωγός και συγγραφέας.

Ο Ναούμ έδρασε κυρίως στην Πλίσκα και στην Πρεσθλάβα ως διδάσκαλος. Συνέταξε εκκλησιαστικούς ύμνους. Στη νότια όχθη τής λίμνης τής Άχρίδος ίδρυσε τήν περίφημη όμώνυμη μονή, όπου βρίσκεται και ο τάφος του.

Γιά τή δράση του Γοράζδου δέν υπάρχουν άσφαλείς πληροφορίες. Άν δέν μαρτύρησε στή Μοραβία, στή διάρκεια του διωγμού, εργάστηκε ιεραποστολικά είτε στην Πολωνία είτε στην Βουλγαρία, στό Βεράτιο τής σημερινής Άλβανίας, πού ανήκε τότε στό βουλγαρικό κράτος.

Ο Βόρις στά τελευταία του χρόνια έδειξε θερμό

ένδιαφέρον για τήν έδραίωση του χριστιανισμού στή χώρα του. Άστερα από τριανταεπτάχρονη βασιλεία, παρέδωσε τήν έξουσία στό γιό του Βλαδίμηρο (889-893) και άποσύρθηκε σέ μοναστήρι, ανταλλάσσοντας τήν πολυτελή βασιλική άμφιση με τό ταπεινό μοναχικό ράσο. Κάποιοι βογιάροι, όμως, νοσταλγοί τής πατρογονικής τους θρησκείας, έπωφελήθηκαν από τόν άσθενικό χαρακτήρα του νέου χάνου και έπιχείρησαν νά αναστηλώσουν τήν ειδωλολατρία. Μόλις τό πληροφορήθηκε ο Βόρις, έβγαλε πρόσκαιρα τό ράσο, φόρεσε τήν πολεμική πανοπλία και, με τή βοήθεια των χριστιανών όμοεθνών του, άνέτρεψε τό Βλαδίμηρο. Άφου τόν συνέλαβε και τόν φυλάκισε, συγκάλισε συνέλευση των άρχόντων, οι όποιοι ανακήρυξαν ήγεμόνα τόν νεότερο γιό του Συμεών (893-927). Τότε ο Βόρις ξανάβαλε τό ράσο του και επέστρεψε στή μονή του, όπου κοιμήθηκε στίς 2 Μαΐου του 907. Οι Βούλγαροι εύλογα τόν τίμησαν πολύ νωρίς ως άγιο και ίσαπόστολο.

Μ.Σ.Π.

Πάντα τά έθνη

«των δέ μαθητών καθώς νύπορείτό τις ώρισαν έκαστος αυτών εις διακονίαν πέμψαι τοίς... άδελφοίς»

(Πράξ. ια΄ 29)

Άπό τίς 1-4-2005 έως 30-6-2005 προσεφέρθηκαν στό Γραφείο Έξωτερικής Ίεραποστολής τής Άποστολικής Διακονίας τά παρακάτω χρηματικά ποσά για τό Ίεραποστολικό έργο από τους:

Α.Ε.Σ.Α (Π. ΕΦΡΑΙΜ) 200 • Άγγελίνα Μαρία 50 • Άγγελίνα Παναγιώτη 300 • Άϊβαζάκη Άσπασία 60 • Άθικάκο Γεώργιο 108,45 • Άναστασοπούλου Ειρήνη 40 • Άνδρέαδη Δημοσθένη 50 • Άντωνιάδου Άλεξάνδρα 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2433) 50 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2355) 40 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2225) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2224) 200 • Άνώνυμο (Γ.Ε.

2223) 760 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2699) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2687) 50 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2683) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2679) 10 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2678) 15 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2673) 30 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2671) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2096) 5 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2670) 98,80 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2095) 10 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2064) 350 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2646) 500 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2545) 50 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2544) 200 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2540) 20 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2536) 10 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2529) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2522) 50 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2518) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 3000) 1000 • Άνώνυμο Γ.Ε.1848) 200 •

Άνώνυμο (Γ.Ε. 2983) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 1842) 130 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 1841) 30 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2480) 15 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2968) 4770 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 1569) 500 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2474) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2251) 4770 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 1566, 2162) 150 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2666) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2409) 110 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 1951) 20 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2248) 450 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2478) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2384) 50 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2495) 300 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2970) 350 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 1836, 2976) 240 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 2657) 100 • Άνώνυμο (Γ.Ε. 3163) 20 • Άραμπατζίδου Δήμητρα 100 • Άσυλο Άνιάτων 20 • Βαλιωμένου Βασιλική 50 • Βασιλοπούλου Παναγιούλα 50 • Βενετάκη Αικατερίνη 50 • Βέττα Γεωργία 20 • Βιτωράτου Άγγελική 100 • Βλαγκούλη Νίκη 150 • Βουραζέλη Παναγ. 300 • Γεωργίου Θεοδώρα 30 • Γεωργοπούλου Πόπη 150 • Γιαννακοπούλου Έλενη 250 • Γιώξα Δ. 200 • Γκανασούλη Ταξίαρχη 65 • Γκάνια Άολγα 100 • Γκαρβέλα Χρυσάνθη 50 • Γυαλιστρά Διονύσιο 200 • Δαδακαρίδου Έλευθερία 100 • Δημ. Σχ. 10ο Γλυφάδας - Δ1 110 • Δημ. Σχ. Ένατο Ν. Σμύρνης 465,20 • Δημ. Σχ.

Αϊθουσα από παλιό σχολείο στον άγιο Στέφανο Κατούμπα Λουμουμπάσι, Κογκό.

Πάντα τά έθνη

Πρώτο Κιάτου 45 • Δημητριάδου Σύλβια 800 • Διαμαντή Γκόλφω 50 • Διζέγκο Γεώργιο & Άγγελική 50 • Εικοσιπένταρχου Δέσποινα 5 • Έμμανουηλίδου Δήμητρα 50 • Ένωση άποστράτων Άξ/ων Ναυτικού 50 • Επίσκοπο Χριστουπόλεως κ. Πέτρο 1000 • Εύθυμιού Γεώργιο 100 • Ζαφειρόπουλο 300 • Ζαφειρόπουλο Νικ. 300 • Ζαφειρόπουλο Νικ. 400 • Ζαχαριάδου Θεοδώρα 100 • Ζουγανέλη Παρασκευή 150 • Θεοδοσιάδη Εύγένιο 25 • Κακαράτζα Άντώνιο 30 • Καλλιτέρη Αικατερίνη 20 • Καλογερά Σοφία 90 • Καλομοίρη Νικόλαο 20 • Καμαριώτου Εύαγγελία 40 • Καμπεράκη Ζηνοβία 300 • Καραβάνη Ευστράτιο 60 • Καράπαπα Μαρία 300 • Κατ. Σχ. Άγ. Θεράποντα 67 • Κατσιμπούλα Γεώργιο 10 • Κοκκινάκη Ύπατία 50 • Κοντού Μεληπομένη 500 • Κορκόνη Εύγενία 30 • Κοτσίφη Σταματία 100 • Κούλη Ιωάννη 600 • Κουντουρούδα Γ. 50 • Κουρειλίδου Έλπινίκη 10 • Κουτουβάλη Σοφία 50 • Κουτρομπά Άννασασία 90 • Κουτσαγγέλου Ίσμήνη 50 • Κρητικό Βασίλειο 100 • Κυριαζοπούλου Σοφία 150 • Κώνστα Εύγενία 20 • Κωτσάκη Διονύσιο 30 • Λαλιουδάκη Σωτήριο 200 • Λαμπροπούλου Χριστίνα 200 • Λασπάκη Μαρία 100 • Λείσου Μαρία 20 • Λουδάρο Έμμ. 60 • Λουλιούδη Ραήλου 40 • Λουντζή Αιμιλία 100 • Μαζαράκη Ιωάννα 20 • Μακρή Κων/νο 80 • Μαμαλιούγκα Βασίλειο 50 • Μαντέλου Αικατερίνη 30 • Μαρκαντωνάτου Άννασασία 150 • Μαστρονικολή Μαρία 60 • Μαυραντώνη Μαρία 110 • Μελλάγιου Ιωάννα 70 • Μέμμου Εύαnthία 20 • Μενεγάκη Νικόλαο 50 • Μιχόπουλο 1.000 • Μιχόπουλο Βασίλειο 10 • Μουσταφέλου Ίσμήνη 200 • Μπάμπη Λιανού Ιω. 50 • Μπάμπη Παναγιώτα 50 • Μπασλή Αικ. 30 • Μπελεχρή Α. 650 • Μπίκο Νικόλαο 90 •

Θεμέλιος λίθος στην ένορία του άγιου Σπυρίδωνος Viri (B. Καμερούν).

Μπόζο Ιωάννη 25 • Μπόζο Σταύρο 25 • Μπουγιά Δημ. 30,50 • Μπουζάκη Γεώργιο 50 • Μπουζάνη Σοφία 110 • Μυλωνά Μαρία 600 • Ναθαναήλ Έλευθερία 50 • Ναό Άγ. Γεωργίου Διονύσου 50 • Ναό Άγ. Δημητρίου 72,80 • Νταντή Μαρία 60 • Ντόκα Περσεφώνη 300 • Ο.Χ.Ε.Κ. Ν. Ίωνίας - Ν. Ήρακλείου 170 • Όρφανίδη Άντίπατρο 20 • Παιδοβρεξάκη Ιωάννα 50 • Παναγιωτόπουλο Γεώργιο 300 • Παναγιωτοπούλου Θεανώ 50 • Πανελ. Όρθ/ξος Φιλ. Σύλλογος 200 • Παντζόπουλο 60 • Παντογιού Παρασκευή 120 • Παπαβασιλείου Άθανάσιο 30 • Παπαδά Δημ. 100 • Παπαδάκη Κωνστ. 100 • Παπαδάκη Μαρία 10 • Παπαδημητρίου Άννα 300 • Παπαδιά Μαρία 45 • Παρίση Παναγιώτη 500 • Πατρινού Ειρήνη 20 • Παυλή Κασσάνδρα 1.500 • Παχιό Ιωάννη 25 • Παχιού Άγγέλα 25 • Πετρόπουλο Γεώργιο 50 • Πιτσάκη Άλεξάνδρα 20 • Ποτέα Γεώργιο 30 • Ρανούτσο Χαράλαμφο

150 • Σαμοϊήνη Αικ. 20 • Σιδερίδου Μαρία 15 • Σούρα Περικλή 50 • Σπανό Κων/νο 1.000 • Σταμάτη Όλγα, Παιδιάτρο 200 • Σταυρόπουλο Ι. 150 • Στραγαλιάκη Άργύρη 200 • Σφάλτου Φωτεινή 250 • Σχολή Άπολυτρωτική Ύπ. Θεοτόκου 470 • Σωτηρόπουλο Άντώνιο 60 • Τεπελίδου Θεοδώρα 150 • Τζαβάρη Νικόλαο 20 • Τζουανάκη Ευσέβεια 30 • Τσαβταρίδου Άννα 300 • Τσιάκο Ήλεια 50 • Τσιρλή Κων/να 150 • Τσουρδαλιάκη Εύαγγελιο 200 • Τσουρούκτζογλου Μαριάνθη 30 • Φιλ/κό Σωματείο «Άγ. Χαράλαμπος» 2.000 • Φιλιππίδου Τασία 20 • Φιλιππου Βασιλική 20 • Φιλιππου Μαρία 90 • Χαλήτση Γεωργία 100 • Χανιώτη Αικ. 25 • Χάρη Ειρήνη 50 • Χατζάκη Άφροδίτη 30 • Χατζηδάκη Μαρία 300 • Χατζηπρίμου Θωμά 30 • Χήρα Άννασασία 50.

Έπιμέλεια: Εύαγγελος Α. Ζουρδούμης

Πάντα τά έθνη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άπό τή ζωή τής Έκκλησίας Όσιος Παχώμιος ο Μέγας † Ήλεια Βουλγαράκη - Κωστή Κυριακίδη	2
Περί τής Όρθοδόξου Έκκλησίας μέ λόγο εύπαρρησίατο Έπισκόπου Φαναρίου Άγαθαγγέλου	3
Τό μεταφραστικό έργο τής Ι. Μονής Γρηγορίου Άγίου Όρους Έερά Μονή Γρηγορίου, Άγιον Όρος	16
Ό έορτασμός 50 χρόνων ποιμαντικής μερίμνης τής έν Κορέα Έκκλησίας ύπό του Όικουμενικού Πατριαρχείου Άθαν. Κοντογιαννακοπούλου	22
Λόγος εύχαριστίας πρós τόν Μακαρ. Άρχιεπίσκοπον Άθηνών καί Πάσης Έλλάδος κ. Χριστόδουλον † Ό Κένυας Μακάριος	25
Ό έκχριστιανισμός τών Βουλγάρων (συνέχεια από τό προηγούμενο) Μ.Σ.Π.	26
Δωρητές Εύαγγελος Δ. Ζουρδούμης	29

Παρακαλοϋμε νά μήν άποστέλετε έσωκλήιστως γραμματόσημα άντί του ποσοϋ τής έτήσιας συνδρομής, γιατί δέν έχουμε τή δυνατότητα νά άποστέλουμε άποδείξεις εισπράξεως.

Πάντα τά έθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
Έτος ΚΑ΄, τεϋχος 95, Ιούλ. - Αυγ. - Σεπτ. 2005
Τριμηνιαίο ιεραποστολικό περιοδικό
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

* Πληροφορεί μέ τρόπο υπεύθυνο γιά τίς ορθόδοξες ιεραποστολικές προσπάθειες ανά τόν κόσμο.

* Ενημερώνει πάνω στην πολύμορφη πραγματικότητα του κόσμου, που περιλαμβάνει τόσα έθνη μέ ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Όδιοκτήτης: Άποστολική Διακονία τής Έκκλησίας τής Έλλάδος - Ιωάννου Γενναδίου 14 - Άθήνα 115 21.

Έκδοτης-Διευθυντής: Ό Επίσκοπος Φαναρίου κ. Άγαθαγγέλος, Γενικός Διευθυντής τής Άποστολικής Διακονίας τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, Ιασίου 1, 115 21 Άθήνα.

Όδότης: Ό Αρχιεπίσκοπος Τιράνων καί πάσης Άλβανίας κ. Άναστάσιος. Διετέλεσε Διευθυντής κατά τά έτη 1981-1992.

Άπεύθυνος ύλης: Αρχμ. Διονύσιος Μάνταλος, Διευθυντής Υπηρεσιών τής Άποστολικής Διακονίας.

Σύνταξη - Έπιμέλεια έκδόσεως: Γραφείο Έξωτερικών Ιεραποστολής τής Άποστολικής Διακονίας.

Έπιστολές - Έμβόσματα: «ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ» Άποστολική Διακονία, Ιω. Γενναδίου 14 - Άθήνα 115 21 - Τηλ. 210-7272.314 - 317, 210-7272.345.

Συνδρομή γιά 1 χρόνο:

Έσωτερικού	€ 5
Κύπρου	5 λίρες Κύπρου
Ευρώπης	€ 12
Λουπές χώρες	€ 14
Τιμή τεϋχους	€ 1,25
* Γιά τούς φοιτητές καί μαθητές:	€ 2,50

* Η τιμή είναι συμβολική. Δέν άποσκοπεί στην κάλυψη τών έξόδων έκδόσεως, αλλά στην υπεύθυνη διαμόρφωση ιεραποστολικής συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικές προσφορές γιά τήν έκδοση του περιοδικού.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Σωκράτης Μαυρογιάννης.
Διευθυνση: Ήπειρον 132 - 188 63 Πέραμα

PANTA TA ETHNI (All Nations)
Year 24, No 95, July - Aug. - Sept. 2005

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:
* To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.
* To arouse awareness of the multiform reality of the modern world.

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "PANTA TA ETHNI" (All Nations)
Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21
Athens — GREECE. Tel. ++3210.7272.345.

Subscription for 1 year:	
Greece	€ 5
Cyprus	5 £ Cyprus
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Καλλιτεχνική έπιμέλεια: Άποστολική Διακονία

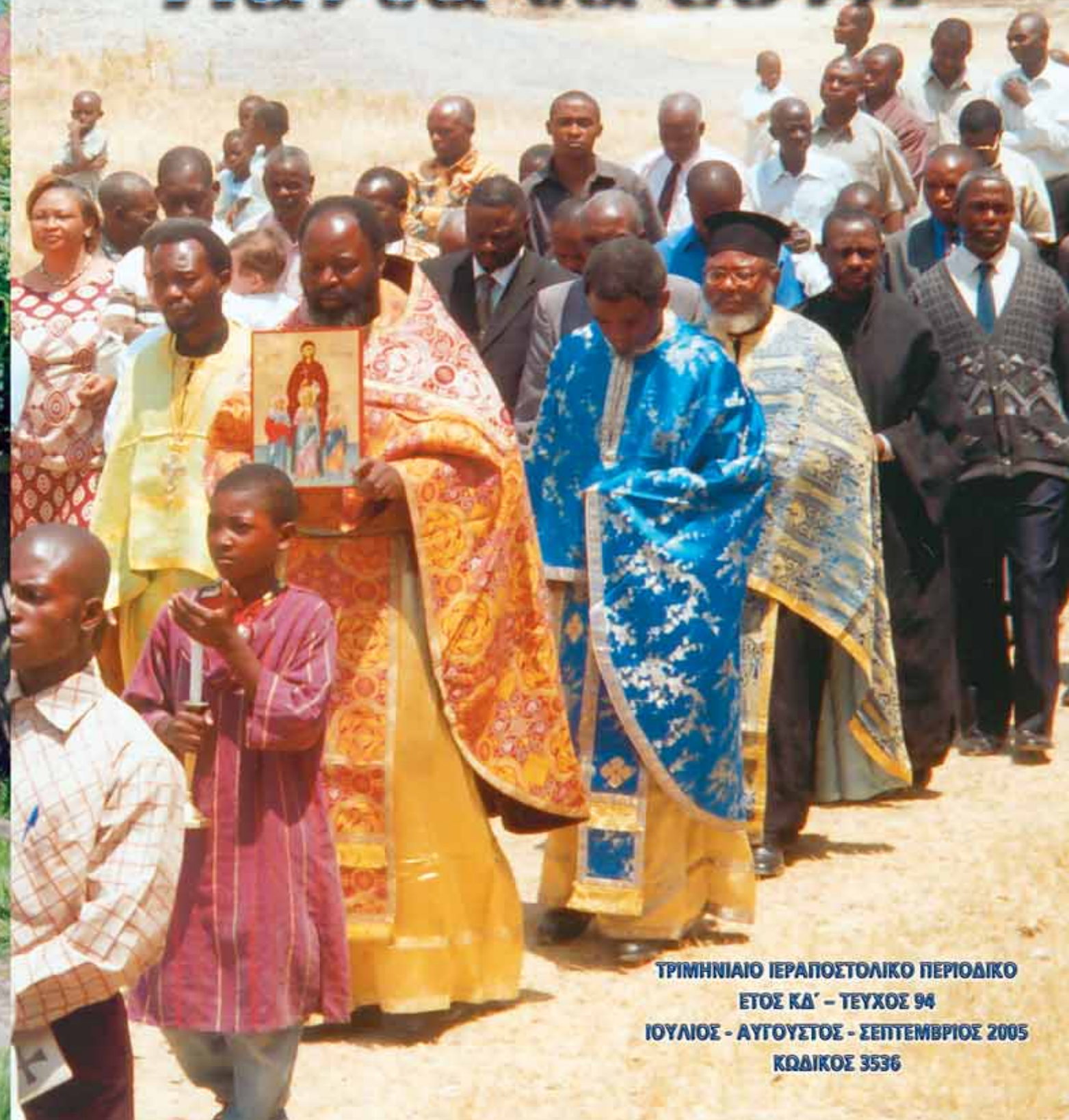

*«Εἶθε στήν σκιά σου νά ἀναπαύονται
ταπεινοί ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ,
πού ἔρχονται ν' ἀκούσουν
τόν θεῖον Λόγον Του»!*

Αὐτά λέγοντας ὁ Μακαριστός Πατριάρχης
Ἀλεξανδρείας ΠΕΤΡΟΣ ὁ Ζ'
φύτεψε αὐτό τό δένδρο στήν αὐλή
τῆς Ἱεραποστολῆς, στήν Kananga τοῦ Congo.

Ἡ εὐχή του ἐκπληρώνεται!

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΚΔ' - ΤΕΥΧΟΣ 94
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2005
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536